

RAPORT DE IMPLEMENTARE ȘI MONITORIZARE A AGENDEI NAȚIONALE DE BUSINESS 2012-2013

(PENTRU PERIOADA NOIEMBRIE 2011-OCTOMBRIE 2012)

Octombrie 2012

Cuprins

Cuprins.....	2
Abrevieri	3
Rezumat.....	4
Ce reprezintă monitorizarea implementării priorităților ANB 2012-2013?.....	9
Scopul și obiectivele monitorizării	9
Metodologia de monitorizare a implementării ANB 2012-2013	10
Dialogul public-privat în Republica Moldova și etapele de intervenție a mediului de afaceri în procesul decizional	11
Gradul de implementare a priorităților ANB 2012-2013 în domeniile fiscal și vamal	14
Concluzii.....	26
Recomandări	27
Anexe	30
Sectorul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor.....	30
Sectorul Business-ului Agricol și Industria Vinului	32
Sectorul Transporturilor.....	35
Sectorul Construcțiilor.....	37

Abrevieri

ANB – Agenda Națională de Business
CCI – Camere de Comerț și Industrie
CF – Codul fiscal
CV – Codul vamal
GLM – Grupul de Lucru pentru Monitorizarea Implementării ANB 2012-2013
HG – Hotărâre de Guvern
MAIA – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
ME – Ministerul Economiei
MF – Ministerul Finanțelor
MTID – Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
PAG – Planul de Acțiuni al Guvernului
RM – Republica Moldova
SIA – Serviciul Informațional Automatizat
SFS – Serviciul Fiscal de Stat
SV – Serviciul Vamal
TIC – Tehnologia informației și comunicațiile
UE – Uniunea Europeană
ZLSAC – Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare

Rezumat

Ce reprezintă monitorizarea ANB 2012-2013?

Agenda Națională de Business reprezintă o platformă comună a peste 30 dintre cele mai reprezentative asociații de business și camere de comerț și industrie (CCI) din Moldova, reunite în cadrul rețelei cu scopul de a influența politicile și practicile autorităților publice din domeniul reglementării activității de afaceri. Scopul acestor eforturi este edificarea unui mediu de afaceri echitabil și competitiv, care să stimuleze dezvoltarea afacerilor din Republica Moldova. Monitorizarea priorităților ANB este esențială pentru realizarea obiectivelor platformei. Rezultatul dorit este eliminarea unui număr cât mai mare de constrângeri și bariere din calea activității de întreprinzător, precum și includerea cât mai multor priorități ale mediului de afaceri pe agenda autorităților responsabile pentru elaborarea de politici publice.

Obiectivele monitorizării

Pentru a putea evalua măsura în care au fost realizate prioritățile incluse în ANB 2012-2013, s-a realizat monitorizarea tuturor etapelor procesului decizional de elaborare și implementare a politicilor și reglementărilor de către guvern. Un alt scop al monitorizării este evaluarea modului în care mediului de afaceri i se dă posibilitatea de a interveni în procesul de luare a deciziei prin intermediul consultărilor publice sau prin alte instrumente de dialog public-privat și de advocacy. În acest sens, monitorizarea își propune să atingă următoarele **obiective**:

- Evaluarea gradului de realizare a priorităților Agendei Naționale de Business și a evoluției înregistrate în implementarea acestora;
- Identificarea domeniilor prioritare de intervenție, prin intermediul instrumentelor de advocacy;
- Aprecierea nivelului de convergență dintre agenda mediului de business și agenda autorităților, prin evaluarea comparativă a documentelor de politici publice și a rapoartelor periodice;
- Identificarea și propunerea de soluții pentru eliminarea obstacolelor în calea implementării priorităților Agendei Naționale de Business, precum și a lacunelor legislației, care nu permit desfășurarea unui dialog public-privat eficient.

Instrumentele de monitorizare

Echipa ANB a monitorizat punerea în aplicare a recomandărilor ANB 2012-2013 în **domeniile fiscal și vamal**, precum și în patru sectoare ale economiei naționale: **tehnologia informației și comunicațiilor (TIC); afacerile agricole și industria vinului; transporturile și construcțiile.**

În acest scop, s-au utilizat următoarele instrumente:

1. Ședințele grupului de lucru pentru monitorizarea implementării priorităților ANB 2012-2013, constituit din reprezentanți ai asociațiilor de afaceri și ai CCI;
2. Interviuuri detaliate cu reprezentanții asociațiilor de afaceri și ai autorităților. În acest sens, echipa ANB a avut întrevederi cu lideri ai asociațiilor de afaceri și cu reprezentanți ai ministerelor în domeniile vizate de ANB;

3. Chestionare pentru evaluarea modului de implementare a priorităților ANB 2012-2013, care au fost distribuite membrilor asociațiilor de afaceri și membrilor CCI. Chestionarele includ patru variante de răspuns cu privire la progresul înregistrat în implementarea priorităților ANB („realizat”; „parțial realizat/în proces de implementare”; „fără schimbări” și „situația s-a înrăutățit”), precum și un spațiu pentru comentarii pe marginea variantei alese;
4. Examinarea rapoartelor de activitate, de progres și de implementare a programelor, precum și a altor documente de politici publice ale autorităților importante pentru prioritățile monitorizate în cadrul ANB;
5. Urmărirea și prezentarea modificărilor cadrului legislativ din domeniile monitorizate de ANB, prin intermediul buletinului lunar al ANB;
6. Accesarea site-urilor Parlamentului, Guvernului, ministerelor, agențiilor și autorităților de stat cu competențe în domeniile monitorizate de ANB.

Dialogul public-privat în Republica Moldova și etapele de intervenție a mediului de afaceri în procesul decizional

Agenda Națională de Business (ANB) își propune să participe activ la dialogul public-privat (DPP), pentru a îmbunătăți politicile economice și a facilita dezvoltarea antreprenoriatului în Republica Moldova. Lipsa dialogului public-privat a dus la o discrepanță enormă dintre Agenda Guvernului și Agenda ANB. Îmbunătățirea dialogului public-privat este o prioritate pentru Republica Moldova din două considerente: creșterea transparenței în procesul decizional și adoptarea actelor legislative necesare în mediul de afaceri.

Reprezentanții mediului de afaceri și-au exprimat frecvent nemulțumirea față de faptul că mediul de afaceri a fost ignorat sau consultat doar ca o formalitate, recomandările formulate de acesta nefiind luate în calcul și neputând să modifice decizia prestabilită a autorităților.

Cauzele principale ale lipsei unui dialog public-privat eficient dintre autoritățile de stat și mediul de afaceri sunt:

- nerespectarea de către reprezentanții puterii a prevederilor cadrului legal cu privire la procesul decizional;
- lacunele și contradicțiile din actele normative care reglementează procesul decizional;
- deficiențele cadrului instituțional;
- slaba dezvoltare a sectorului privat - asociativ;
- lipsa capacității de expertiză a mediului de afaceri.

Mediul de afaceri trebuie să participe la toate etapele procesului decizional, atât în activitatea de planificare a politicilor publice, cât și în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a acestora. În procesul participativ, asociațiile de business trebuie să reprezinte o „voce comună”, astfel încât autoritățile publice să solicite, în mod regulat, opinia sectorului privat-asociativ, iar acesta din urmă să le informeze în mod constant cu privire la problemele și necesitățile mediului de afaceri.

În ce măsură se regăsesc prioritățile ANB pe agenda autorităților?

Calitatea scăzută a DPP din ultima perioadă și-a pus amprenta în mod direct asupra gradului de implementare a priorităților ANB 2012-2013. Acest fapt este confirmat și de discrepanța enormă care există

între cele două agende monitorizate: agenda autorităților și cea a ANB. Astfel, în Planul de Acțiuni al Guvernului se regăsesc doar trei **dintre cele 13 prioritățile ANB 2012-2013, în domeniile fiscal și vamal**. Pentru două priorități ANB, anumite acțiuni se regăsesc în „Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului”, aprobat prin HG nr. 824 din 07.11.2011” și „Programul de dezvoltare strategică a Serviciului Vamal pentru anii 2012-2014”. Ceva mai mare este numărul **priorităților sectoriale ale ANB** care se regăsesc pe agenda autorităților, însă, acest lucru este valabil doar pentru sectorul TIC și sectorul business-ului agricol și industriei vinului. Pentru moment, prioritățile mediului de afaceri din sectorul transporturilor se regăsesc într-o măsură foarte mică pe agenda guvernamentală.

Gradul de implementare a priorităților ANB 2012-2013

Dintre cele 13 priorități ANB în domeniul fiscal și vamal, doar trei au fost considerate de reprezentanții ANB ca fiind „realizate parțial/în proces de realizare”. În privința altor șapte, nu a fost constatată nici o schimbare, iar legătură cu alte trei priorități, membrii ANB au semnalat chiar un regres.

Cele mai notabile progrese au fost înregistrate în domeniul *optimizării procedurilor de raportare obligatorie*, în special prin introducerea serviciului „Declarația electronică” și inițierea proiectului „Ghișeul unic de recepție a rapoartelor fiscale și deservire a contribuabililor”.

În privința *simplificării procedurilor vamale*, reprezentanții mediului de afaceri salută introducerea deciziei tarifare prealabile, în conformitate cu „Instrucțiunea cu privire la procedura de completare și examinare a cererilor privind decizia tarifară prealabilă”, aprobată prin Ordinul Serviciului Vamal nr. 80-O din 28.02.2012, prin care agenții economici pot obține în prealabil decizia organului vamal privind clasificarea corectă a mărfurilor.

Proiectul de hotărâre al Guvernului, elaborat de Ministerul Economiei, cu privire la revizuirea actelor normative ale Serviciului Vamal, reprezintă, de asemenea, o ameliorare așteptată de mediul de afaceri. Scopul proiectului este realizarea conformității actelor normative ale Serviciului Vamal cu legislația existentă. În același timp, proiectul vizează eliminarea practicii de elaborare a ordinelor care reglementează activitatea de afaceri fără consultarea prealabilă a reprezentanților mediului de afaceri și fără publicarea în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

S-au mai constatat progrese și în ceea ce privește introducerea procedurii simplificate de control vamal, prin instituirea „coridorului verde”, a categoriilor „agent economic de încredere” și „agent economic autorizat” precum și în privința implementării sistemului de monitorizare în regim on-line a traficului mijloacelor de transport la punctele de trecere a frontierei.

Un alt document în conformitate cu așteptările comunității de afaceri este și Regulamentul Serviciului Vamal cu privire la procedurile simplificate de vămuire pe baza principiului selectivității controlului vamal. Potrivit Regulamentului, orice persoană juridică care corespunde condițiilor stipulate va putea solicita acordarea statutului de beneficiar al procedurii simplificate, încadrându-se într-una din următoarele trei categorii: 1) agent economic cu risc scăzut; 2) agent economic cu vămuire la domiciliu; 3) transportator de încredere. Cu toate acestea, reprezentanții mediului de afaceri atrag atenția că criteriile de selectare a agenților economici care pot beneficia de procedurile simplificate de vămuire contravin spiritului și intențiilor de dezvoltare a sectorului IMM.

În privința *recunoașterii certificatelor de conformitate internaționale și a perfecționării procedurilor de certificare a conformității*, membrii ANB au semnalat o ameliorare, în special la capitolul eliminării sancțiunilor aplicate agenților economici pentru păstrarea bunurilor pe perioada certificării, precum și la capitolul adoptării standardelor europene și internaționale.

Nu s-a constatat niciun progres în privința a șapte priorități: *aplicarea prezumției de nevinovăție mediului de afaceri în relația cu organele de control; oferirea posibilității companiilor de a se înregistra ca plătitori de TVA, fără condiții de plafonare; stimularea importului de tehnologii noi; stimularea creșterii nivelului de pregătire profesională a angajaților; creșterea transparenței activității Serviciului Vamal și a predictibilității procedurilor vamale; reducerea taxelor aplicate activităților vitale pentru stimularea vânzărilor (marketing, publicitate); asigurarea transparenței modului de calculare a valorii în vamă a mărfurilor.*

În privința a trei priorități ANB, s-a observat un regres în comparație cu perioada formulării acestora, iunie-septembrie 2011. Regresul constă în *majorarea amenzilor pentru abateri fiscale, neintenționate și disproporționate în raport cu prejudiciul direct adus statului*. De asemenea, *au fost excluse scutirile la plata TVA și a taxei vamale* pentru activele pe termen lung incluse în fondul statutar. Păstrarea facilităților pentru investițiile (cheltuielile) capitale, cu excepția celor constând în clădiri și mijloace de transport, conform art. 101¹ al Codului Fiscal, nu este în măsură să contrabalanseze eliminarea scutirilor amintite. În privința *aplicării automate a termenului maxim de tranzit*, membrii ANB au remarcat o înrăutățirea situației, prin cazurile frecvente de limitarea termenului de tranzit, ceea ce reprezintă o încălcare a acordurilor internaționale semnate de RM, referitoare la regimul de muncă și odihnă al șoferilor.

Ceva mai mare este numărul **priorităților sectoriale ale ANB** în a căror implementare s-a constatat un progres. Cu toate acestea, ca și în cazul agendei de politici, acest lucru este valabil mai mult pentru sectorul TIC (acțiuni în curs de implementare pentru patru dintre cele cinci priorități) și sectorul business-ului agricol și industriei vinului (nu am regăsit acțiuni în desfășurare decât pentru o singură prioritate, respectiv acordarea unor facilități fiscale).

Situația este mai puțin promițătoare în sectoarele transporturilor și construcțiilor. Dintre cele șapte priorități de pe agenda sectorială a transporturilor, s-au constatat progrese doar în privința unor acțiuni ce țin de lichidarea barierelor la frontieră pentru transporturile internaționale de mărfuri și simplificarea procedurilor vamale. În privința a trei priorități, au fost realizate anumite acțiuni, însă acestea nu au schimbat cu mult situația și calificativul acordat (majorarea pedepselor pentru transportul ilicit de pasageri; perfecționarea sistemului de licențiere în transportul de pasageri; reducerea TVA la importul unităților auto pentru transportul de pasageri și acordarea de facilități la achitarea datoriilor pentru transportul categoriilor de pasageri). În sectorul construcțiilor, deși a fost modificată legea achizițiilor publice în concordanță cu propunerile asociațiilor sectoriale, de cele mai multe ori, aceste prevederi nu se respectă. Pentru încă două priorități (adoptarea legii cu privire la locuințe și a Codului construcțiilor), proiectele respective de legi au fost elaborate, însă se află încă în discuții, așadar, pentru moment, nu se poate vorbi despre efectul lor practic.

Agenda Națională de Business 2012-2013

Domenii	Soluții necesare	Gradul de realizare
Domeniul fiscal	1. Optimizarea procedurilor de raportare obligatorie și implementarea sistemelor informaționale eficiente în domeniul plății impozitelor	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>
	2. Aplicarea prezumției de nevinovăție mediului de afaceri în relația cu organele de control	<i>Fără schimbări</i>
	3. Excluderea sancțiunilor exagerate în cazul încălcărilor neintenționate și a lipsei prejudiciilor directe aduse statului. Introducerea echilibrului dintre mărimea prejudiciului cauzat și cea a sancțiunii aplicate	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	4. Oferirea posibilității companiilor de a se înregistra ca plătitori de TVA imediat după înregistrare, fără nici o condiție de plafonare	<i>Fără schimbări</i>
	5. Stimularea importului de tehnologii noi (inclusiv importul produselor de tip software), prin reducerea poverii fiscale	<i>Fără schimbări</i>
	6. Stimularea creșterii nivelului de pregătire profesională a cadrelor întreprinderilor prin permiterea deducerii din baza impozabilă a cheltuielilor de educație și instruire a personalului	<i>Fără schimbări</i>
	7. Reducerea fiscalității pentru activitățile vitale de stimulare a vânzărilor (marketing, publicitate și promovare, etc.) și de creare a condițiilor adecvate de lucru pentru angajați	<i>Fără schimbări</i>
Domeniul vamal	8. Creșterea transparenței activității Serviciului Vamal și a predictibilității procedurilor și plăților vamale	<i>Fără schimbări</i>
	9. Simplificarea procedurilor și reducerea numărului de documente necesare pentru efectuarea exportului	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>
	10. Excluderea obligației de plată a TVA la importul de echipamente și utilaje de producție. Excluderea obligației de plată a taxelor și TVA la importul pieselor de schimb destinate reparațiilor acoperite de garanție	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	11. Aplicarea automată a termenului maxim de tranzit prevăzut de legislația vamală, modificările fiind permise doar în cazuri excepționale, pe baza prezentării unei motivări în scris	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	12. Asigurarea transparenței modului de calculare a valorii în vamă a mărfurilor. Transferul datoriei de a demonstra incorectitudinea valorii în vamă a mărfurilor de la declarant către autoritatea vamală	<i>Fără schimbări</i>
	13. Recunoașterea certificatelor de conformitate internaționale emise de către statele cu care RM a încheiat acorduri de recunoaștere mutuală	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>

Ce reprezintă monitorizarea implementării priorităților ANB 2012-2013?

Agenda Națională de Business reprezintă o platformă comună care reunește 30 dintre cele mai reprezentative și influente asociații de afaceri și camere de comerț și industrie din Republica Moldova, care, prin participarea lor activă și transparentă la toate etapele dialogului public-privat (DPP), încearcă să influențeze politicile publice din domeniul reglementării activității de afaceri. Scopul acestor eforturi este participarea la crearea unui mediu de afaceri echitabil și competitiv, care să stimuleze dezvoltarea afacerilor din Republica Moldova.

Instrumentele principale utilizate în acest scop sunt: listele de priorități ale mediului de afaceri (ANB 2009, ANB 2010, ANB 2012-2013), procesul de consultări publice pe marginea proiectelor de legi și acte normative cu impact asupra activității de întreprinzător, precum și dezbaterile publice și discuțiile transparente cu autoritățile de stat pe marginea unor subiecte de interes major pentru reprezentanții mediului de afaceri. Monitorizarea priorităților ANB reprezintă un proces continuu de urmărire a politicilor și practicilor de implementare a reglementărilor în domeniul activității de afaceri. Aceasta reprezintă un instrument de bază de măsurare a progresului în realizarea obiectivelor platformei, care trebuie să rezulte în eliminarea unui număr cât mai mare de constrângeri și bariere în activitatea de întreprinzător și includerea cât mai multor priorități ale mediului de afaceri pe agenda politicilor publice ale autorităților.

Scopul și obiectivele monitorizării

Monitorizarea reprezintă o etapă importantă în cadrul activității rețelei ANB, fiind un instrument de bază pentru evaluarea gradului de realizare a priorităților Agendei și a modului în care sunt corectate/planificate țintele și măsurile de intervenție. Prioritățile identificate și incluse în Agenda 2012-2013 au fost monitorizate de echipa ANB în toate etapele procesului decizional, în vederea evaluării realizării lor, precum și pentru a putea reprezenta poziția mediului de afaceri în procesul decizional, în cadrul consultărilor sau al altor etape.

În acest sens, prin monitorizare, se urmărește realizarea următoarelor obiective:

- Evaluarea gradului de realizare a priorităților Agendei Naționale de Business și evoluția în implementarea acestora;
- Identificarea domeniilor prioritare de intervenție prin intermediul instrumentelor de advocacy;
- Aprecierea nivelului de convergență dintre agenda mediului de business și agenda autorităților, prin evaluarea comparativă a documentelor de politici publice și a rapoartelor periodice;
- Identificarea obstacolelor în calea promovării priorităților business-ului și evidențierea lacunelor legislației care nu permit desfășurarea unui dialog public-privat eficient, precum și propunerea de recomandări și soluții pentru eliminarea acestora.

Metodologia de monitorizare a implementării ANB 2012-2013

IDIS „Viitorul” a monitorizat punerea în aplicare a recomandărilor ANB 2012-2013, utilizând în acest scop mai multe instrumente:

1. Ședințele grupului de lucru pentru monitorizarea implementării priorităților ANB 2012-2013. Grupul de lucru este constituit din reprezentanți ai asociațiilor membre ale ANB și CCI, care, conform regulamentului grupurilor de lucru ANB, sunt delegați voluntar de către asociații sau CCI. Pe marginea monitorizării implementării priorităților ANB 2012-2013 au fost organizate mai multe ședințe ale grupului de lucru.

2. Interviuri directe cu reprezentanții asociațiilor de business și ai organelor autorității de stat. Echipa IDIS „Viitorul” a avut întreveneri cu liderii și reprezentanții asociațiilor de business, precum și cu reprezentanți ai ministerelor. În cadrul acestora, s-a urmărit evaluarea gradului de implementare a priorităților ANB 2012-2013 pentru fiecare dintre domeniile-țintă, precum și discutarea acțiunilor/măsurilor concrete întreprinse de autoritățile responsabile și stadiul implementării acestora;

3. Chestionare pentru monitorizarea implementării priorităților ANB 2012-2013. În scopul evaluării gradului de implementare a priorităților ANB 2012-2013 și pentru evaluarea percepției membrilor și partenerilor rețelei ANB referitor la progresul înregistrat, echipa IDIS „Viitorul” a elaborat chestionare detaliate pentru fiecare dintre cele cinci agende monitorizate - ANB 2012-2013, pe problemele politicii și administrării fiscale și vamale, și patru agende sectoriale (pentru sectoarele TIC; business agricol și industria vinului; transporturi și construcții). Chestionarele includ patru grade de evaluare a progresului în implementarea priorităților ANB („realizat”; „parțial realizat/în proces de implementare”; „fără schimbări” și „situația s-a înrăutățit”) și au fost distribuite membrilor și partenerilor rețelei ANB. De asemenea, fiecare participant la sondaj a fost invitat să includă comentarii pe marginea acțiunilor care au fost realizate, care se află în curs de implementare sau, din contră, care au adus impedimente suplimentare desfășurării afacerilor, pentru fiecare dintre aspectele monitorizate;

4. Rapoartele de activitate, de progres și de implementare a programelor, precum și alte documente de politici ale autorităților, relevante pentru prioritățile monitorizate în cadrul ANB. Printre rapoartele urmărite se numără:

- Programele și Planurile de Acțiuni ale Guvernului pentru anii 2011-2014 și 2012-2015;
- Raportul Guvernului Republicii Moldova privind implementarea Programului de Activitate al Guvernului „Integrarea europeană: libertate, democrație, bunăstare” 2011-2014, în perioada 14 ianuarie 2011-14 ianuarie 2012;
- Planul de dezvoltare al Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2011-2015;
- Raportul de activitate al Serviciului Fiscal de Stat pentru anul 2011;
- Programul de dezvoltare strategică al Serviciului Vamal pentru anii 2012-2014;
- Raportul de activitate al Serviciului Vamal pentru anul 2011;
- Raportul privind activitatea Ministerului Economiei în anul 2011;
- Raportul privind implementarea în semestru I a Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015
- Raportul de progres semestrial nr. 1/2012 al Planului de Acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului, aprobat prin HG nr. 824 din 07.11.2011.

5. Buletinul lunar al modificărilor legislative, prin care s-au urmărit modificările cadrului legislativ pentru domeniile monitorizate de ANB;

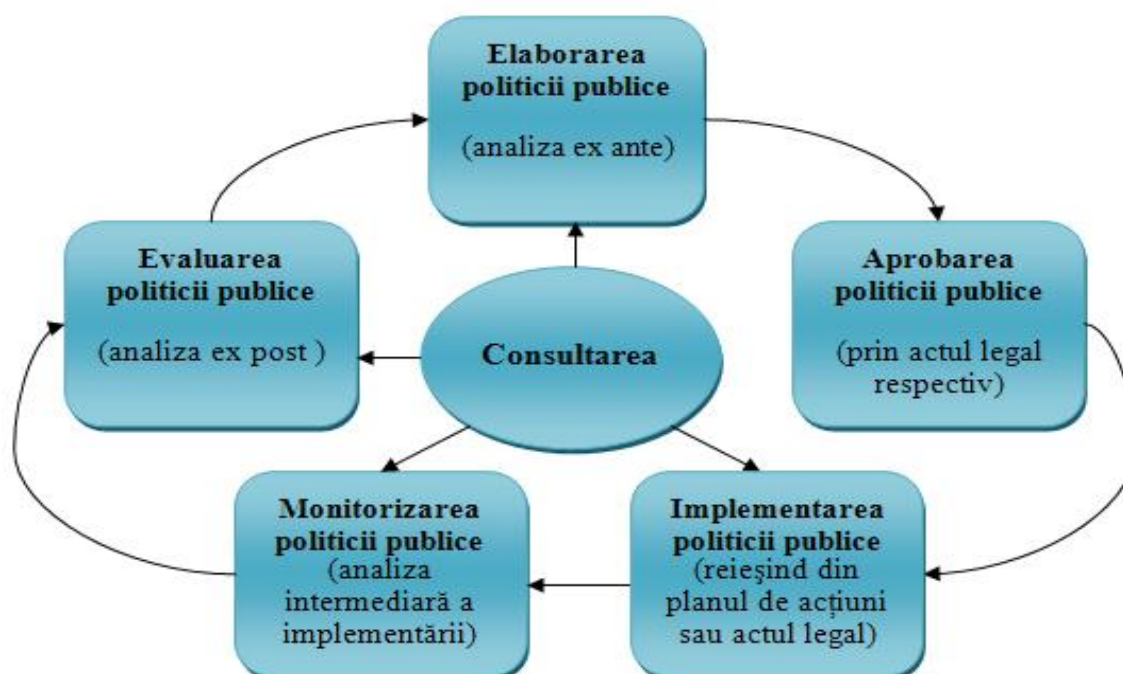
6. Accesarea site-urilor Parlamentului, Guvernului, ministerelor, agențiilor și autorităților de stat cu competențe în domeniile monitorizate de ANB, pentru urmărirea modificărilor legislative și consultarea unor documente normative relevante pentru prioritățile ANB.

Dialogul public-privat în Republica Moldova și etapele de intervenție a mediului de afaceri în procesul decizional

Agenda Națională de Business (ANB) își propune să participe activ la dialogul public-privat (DPP), în vederea îmbunătățirii cadrului de politici economice și a facilitării dezvoltării antreprenoriatului în Republica Moldova. Asociațiile de afaceri din cadrul ANB își exprimă dorința de a se implica cât mai eficient în procesul decizional. Pentru aceasta, este necesară instituirea unui dialog public-privat (DPP) transparent între reprezentanții puterii și mediul de afaceri.

Republica Moldova dispune de cadrul legal necesar dialogului public-privat. În acest sens, au fost întreprinse mai multe măsuri de ordin legislativ-normativ și instituțional, îndreptate spre constituirea unui sistem eficient de transparență decizională, care asigură implicarea societății civile în procesul decizional. Cadrul legal național conține mai multe prevederi care reglementează participarea societății civile în procesul decizional, cuprinse într-o serie de acte normative. Legea privind transparența în procesul decizional nr.239 – XVI din 13.11.2008 și Regulamentul cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 96 din 16.02.2010, reprezintă actele normative de bază care reglementează modul în care are loc dialogul public - privat, cu implicarea directă a asociațiilor de afaceri în procesul decizional.

Societatea civilă, implicit mediul de afaceri, trebuie să participe la toate etapele procesului decizional. Acest fapt presupune implicarea lor directă atât în activitatea de planificare a politicilor publice, cât și în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a acestora.

Instrumentul principal al dialogului public-privat îl reprezintă consultarea societății civile, implicit a mediului de afaceri. Consultarea este esențială pentru calitatea politicii publice, pentru că sporește șansele realizării acesteia în condiții optime. Există diferite modalități de consultare și de asigurare a transparenței politicii publice elaborate. Mediul de afaceri poate interveni cu propuneri în cadrul consultărilor publice în cadrul a două etape:

1. Etapa inițierii elaborării deciziilor, în cazul deciziilor supuse analizei ex-ante sau al proiectelor de decizii care prezintă interes major pentru societate, în special prin crearea unor grupuri de lucru, cu participarea reprezentanților părților interesate.

Autoritățile au obligația de a informa mediul de afaceri referitor la inițierea elaborării unei decizii care reglementează activitatea de întreprinzător. Mediul de afaceri ar putea să promoveze propriul punct de vedere, în cadrul grupului de lucru, cu scopul de a soluționa problemele cu care se confruntă în practică.

2. După întocmirea textului proiectului de decizie, prin prezentarea recomandărilor, dezbateri publice, audieri publice, sondaje de opinie, solicitarea opiniilor experților în domeniu, etc.

Autoritățile au obligația de a consulta opinia reprezentanților mediului de afaceri la examinarea proiectelor de deciziicare pot avea un impact asupra activității economice a acestora. De asemenea, autoritățile au obligația de a publica pe pagina web și/sau a difuza prin alte modalități sinteza recomandărilor parvenite. Mediul de afaceri și-a exprimat frecvent nemulțumirea din cauza neglijării sale sau din cauza consultării sale la nivel pur formal, întrucât recomandările nu au fost luate în calcul, iar decizia inițială a autorităților a rămas neschimbată.

Obstacole și dificultăți în cadrul dialogului public – privat.

Obstacolele și dificultățile întâlnite în practică sunt consecințele *nerespectării prevederilor* cuprinse în Legea privind transparența în procesul decizional și Regulamentul cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor. De asemenea, o cauză a acestor obstacole o reprezintă și a *lacunele și contradicțiile* din actele normative care reglementează procesul decizional. Printre acestea am putea nota următoarele aspecte:

- autoritățile publice omit adesea să informeze părțile interesate despre inițierea elaborării unei decizii, ceea ce limitează posibilitatea mediului de business de a participa la elaborarea unui proiect de decizie, în cadrul grupului de lucru, și de a promova propriul punct de vedere, pentru a soluționa problemele cu care se confruntă în practică;
- nu toate ministerele au publicat lista generală a părților interesate, care include și asociațiile de business, în pofida faptului că autoritățile publice trebuie să întocmească, să țină și să actualizeze permanent această listă. Părțile interesate, inclusiv asociațiile de afaceri, trebuie să fie anunțate prin toate modalitățile posibile referitor la examinarea proiectelor de acte normative care vor reglementa activitatea de întreprinzător;
- lipsa informațiilor pe paginile web ale unor autorități publice, cu privire la persoana responsabilă de coordonarea procesului de consultare publică;
- existența unei excepții de la regula generală de consultare publică asupra proiectelor de acte normative (în mod special proiectele subordonate legilor sau actele departamentale), care lasă la discreția autorităților

publice decizia de a iniția sau nu o consultare publică. Acest lucru poate duce la adoptarea unui act normativ care reglementează activitatea de întreprinzător și are un impact asupra mediului de afaceri, fără a se lua în considerare opiniile asociațiilor de afaceri și ale altor părți interesate. Un astfel de exemplu este cel al Ordinului Directorului Serviciului Vamal, care stabilesc norme de drept în activitatea vamală care se răsfrâng asupra agenților economici, dar care nu sunt supuse consultărilor publice;

- autoritățile publice omit să publice pe pagina web și/sau să difuzeze prin alte modalități sinteza recomandărilor primite de la mediul de afaceri. Din acest motiv, este imposibil de aflat care recomandări au fost acceptate și care recomandări au fost respinse, precum și motivul neacceptării lor.

Dificultăți și obstacole la capitolul transparență în procesul decizional se observă și în activitatea Parlamentului. Astfel, chiar de la introducerea și înregistrarea în Parlament, din cauza lacunelor din Regulamentul Parlamentului și din alte acte normative, proiectele de lege sunt acceptate și puse pe rol, în pofida faptului că nu cuprind tot setul de documente ce trebuie să însoțească un proiect de lege (tabelul de divergențe, recomandările, avizele, actul de analiză a impactului de reglementare, etc.). Sunt cazuri când proiectele de lege - în cazul de față, proiecte care reglementează și au ca scop îmbunătățirea mediului de afaceri în Republica Moldova -, sunt examinate de comisiile permanente sesizate cu întârziere, cu depășirea termenului de 60 de zile stabilit în lege, sau puse de către Biroul Permanent, fără nici un temei, foarte târziu pe ordinea de zi a ședințelor Parlamentului. În continuare, procesul de consultare publică pe tema proiectelor de acte legislative în cadrul comisiilor permanente este unul dificil și lacunar, ceea ce limitează posibilitatea mediului de afaceri de a-și expune poziția și de a formula recomandări. În final, sinteza recomandărilor primite în cadrul consultării publice nu este publicată pe pagina web a Parlamentului, așa cum prevede Regulamentul Parlamentului.

Proiectul de lege privind actele normative constituie un mecanism de dezvoltare, care poate impulsiona dialogul public-privat. Acest proiect de lege, elaborat de Ministerul Justiției, are ca scop îmbunătățirea și optimizarea cadrului legal al procesului de elaborare a actelor normative și va înlocui reglementările cuprinse în Legea privind actele legislative, precum și în Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale. Proiectul aduce îmbunătățiri semnificative întregului proces decizional, inclusiv soluții pentru problemele mediului de afaceri în procesul decizional, modificările propuse având ca efect îmbunătățirea procesului de elaborare, adoptare și implementare a actelor normative relevante pentru mediul de afaceri. Printre acestea, am putea remarca:

- stabilirea expresă a obligativității consultării publice asupra actelor normative ale autorităților centrale și locale ca etapă obligatorie a procesului decizional;
- recomandările mediului de afaceri, dar și ale altor părți interesate, nu vor mai putea fi respinse în mod arbitrar și nejustificat: autoritatea publică sau, după caz, grupul de lucru, va avea obligația de a motiva respingerea recomandărilor primite în cadrul consultării publice;
- stabilirea obligativității expertizei economice și financiare, pentru a înlătura neconcordanța care se constată în prezent între mai multe acte normative subordonate legilor;
- pentru proiectele de acte normative ce reglementează activitatea de întreprinzător, este stabilită obligativitatea elaborării actului de analiză a impactului de reglementare, etc.

Data fiind importanța acestui proiect de lege, care ar putea soluționa problemele existente și îmbunătăți întregul proces decizional, platforma ANB a formulat mai multe propuneri și recomandări pentru proiectul de lege privind actele normative, printre care următoarele:

- ✓ necesitatea de a publica în mod obligatoriu documentele ce însoțesc actul normativ pe parcursul întregului proces de elaborare și adoptare a acestuia (tabelul de divergențe, recomandările și avizele primite), indicându-se organele responsabile pentru publicarea acestor documente în fiecare etapă a procesului decizional și termenele pentru publicare;
- ✓ instituirea sancțiunii de returnare/retrimiteră a proiectului de act normativ către instituția responsabilă în caz de omitere a unei etape sau a unui document din dosarul de însoțire a proiectului de act normativ, astfel asigurându-se respectarea procesului decizional.

Toate celelalte recomandări ale mediului de afaceri pentru proiectul privind actele normative se regăsesc în Anexă; documentul este redat în întregime, în forma în care a fost înregistrat la Ministerul Justiției.

Lipsa dialogului public-privat a dus la o discrepanță enormă dintre Agenda Guvernului și Agenda ANB. Un punct prioritar pentru Republica Moldova este îmbunătățirea dialogului public-privat, ceea ce va duce la creșterea transparenței în procesul decizional și la adoptarea actelor legislative necesare în domeniul de afaceri la standarde acceptabile de calitate. Ca rezultat al construirii unui dialog public-privat eficient între mediul de afaceri și Guvern, prioritățile ANB se vor regăsi pe agenda de lucru a autorităților publice.

În procesul participativ, asociațiile de afaceri trebuie să reprezinte o „voce comună”, astfel încât autoritățile publice să solicite, în mod regulat, opinia sectorului privat-asociativ, iar acesta din urmă să le informeze constant despre problemele și necesitățile mediului de afaceri.

Soluții pentru creșterea calității dialogului public-privat (DPP):

1. Îmbunătățirea cadrului normativ care se referă la dialogul dintre mediul de afaceri și autorități, pentru ca acesta să nu se transforme într-o simplă formalitate;
2. Elaborarea și aprobarea de către autoritățile publice a regulilor interne de informare, consultare și participare la procesul de elaborare și adoptare a deciziilor;
3. Desemnarea și publicarea informațiilor pe paginile web ale autorităților publice, referitor la persoana responsabilă de coordonarea procesului de consultare publică;
4. Întocmirea, păstrarea și actualizarea permanentă de către autorități a listei generale a părților interesate, care include și asociațiile de business;
5. Informarea asociațiilor de business despre inițierea elaborării unei decizii și examinarea proiectelor de decizii;
6. Publicarea pe pagina web a sintezei recomandărilor primite din partea mediului de afaceri asupra unui proiect de decizie, precum și poziția autorității publice privind acceptarea sau respingerea recomandării, dar și argumentarea deciziei, în cazul respingerii recomandării;
7. Efectuarea de către Cancelaria de Stat și conducătorii autorităților publice a unor controale riguroase privind respectarea prevederilor legale ce țin de transparența procesului decizional și sancționarea persoanelor responsabile de încălcarea acestora;
8. Adoptarea de către Parlament a Legii privind actele normative, cu luarea în considerare a recomandărilor înaintate, pentru a declanșa îmbunătățirea întregului proces decizional;
9. Formarea unui Consiliu Independent de Experți, care să întocmească expertize ale actelor normative, în vederea creșterii calității acestora, și, ulterior, monitorizarea implementării acestora;
10. Reprezentarea asociațiilor de afaceri în Consiliul Economic de pe lângă Guvern sau în Consiliul de Independent de Experți, pentru a putea promova mai eficient prioritățile mediului de afaceri;
11. Concentrarea corectă pe prioritățile mediului de afaceri și inițierea unor acțiuni de PR/advocacy pe tema acestor priorități;
12. Includerea mediului de afaceri ca participant la evaluarea impactului politicilor și legilor.

Gradul de implementare a priorităților ANB 2012-2013 în domeniile fiscal și vamal

Calitatea dialogului public-privat din ultima perioadă și-a pus amprenta directă asupra nivelului de implementare a priorităților ANB 2012-2013. ANB a atras atenția în repetate rânduri, prin luări de poziție și organizarea de discuții publice, dar și cu alte ocazii, asupra calității extrem de reduse a dialogului public-privat. ANB a evidențiat atât de frecventele cazuri de nerespectare de către autorități a legislației privind transparența decizională, refuzul sau ignorarea invitațiilor la discuțiile publice cu asociațiile de afaceri și societatea civilă, dar mai ales discrepanța enormă care există între cele două agende: agenda autorităților și cea a mediului de afaceri. Astfel, din cele 13 priorități ale ANB 2012-2013 în domeniile fiscal și vamal, în Planul de Acțiuni al Guvernului (PAG), se regăsesc câteva acțiuni doar pentru trei dintre ele. Ceva mai mare este numărul priorităților sectoriale comune, însă acestea se referă mai ales la sectorul afacerilor agricole și sectorul TIC, pe când prioritățile afacerilor din sectoarele construcțiilor și transporturilor aproape că nu se regăsesc în PAG.

Pentru două priorități ANB, anumite acțiuni planificate se regăsesc în „Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului”, aprobat prin HG nr. 824 din 07.11.2011 și Programul de dezvoltare strategică a Serviciului Vamal pentru anii 2012-2014. Tabelul de mai jos prezintă un sumar al monitorizării priorităților ANB în domeniile politicii și administrării fiscale și vamale. Fiecare prioritate a primit un calificativ, pe baza aprecierilor membrilor și partenerilor rețelei ANB, precum și pe baza răspunsurilor primite prin intermediul interviurilor directe și chestionarelor. De asemenea, se prezintă în detaliu progresul înregistrat cu privire la fiecare soluție propusă în cadrul celor 13 priorități incluse în ediția 2012-2013 a Agendei Naționale de Business. Descrierea detaliată a gradului de implementare a soluțiilor în domeniile fiscal și vamal, propuse de mediul de afaceri, corespunzătoare fiecărei priorități de mai sus, este redată în tabelul 1, de mai jos:

TABELUL 1 Agenda Națională de Business 2012-2013

	Prioritățile ANB	Indicatorii de performanță	Gradul de realizare
Domeniul fiscal	1. Optimizarea continuă a procedurilor de raportare obligatorie a business-ului față de autoritățile publice, creșterea eficienței și rapidității procesului și implementarea sistemelor informaționale eficiente în domeniul urmăririi impozitelor, inclusiv a mecanismului electronic de guvernare	- Instituirea Ghișeului Unic pentru recepționarea rapoartelor fiscale și deservirea contribuabililor;	<i>În curs de realizare</i>
		- Elaborarea comentariului oficial la Codul Fiscal;	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
		- Realizarea inventarului tuturor actelor normative în domeniul administrării fiscale înfăptuită (realizarea Ghilotinei actelor normative);	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
		- Actualizarea tuturor actelor subordonate din domeniul administrării fiscale în conformitate cu prevederile legilor (realizarea Ghilotinei actelor sub-normative);	<i>Fără schimbări</i>
	2. Aplicarea prezumției de nevinovăție mediului de afaceri în relațiile cu organele de control (Inspectoratul fiscal)	- Prezentarea majorității rapoartelor în formă electronică.	<i>Parțial realizat</i>
		- Eliminarea planului privind colectarea veniturilor la buget din amenzi și penalități;	<i>Fără schimbări</i>
		- Delimitarea clară a funcțiilor și prerogativelor organelor însărcinate cu funcții de control fiscal;	<i>Fără schimbări</i>
		- Eliminarea vidurilor legislative ce permit funcționarilor publici să interpreteze în mod arbitrar actul normativ;	<i>Fără schimbări</i>
		- Instituirea mecanismului responsabilității personale și instituționale a funcționarilor publici;	<i>Fără schimbări</i>
		- Instituirea normei potrivit căreia vinovăția agentului economic este determinată exclusiv de către instanța de judecată;	<i>Fără schimbări</i>
	3. Excluderea sancțiunilor exagerate, atunci când nu se confirmă intenția încălcării legii și existența unor prejudicii directe aduse statului. Introducerea echilibrului dintre mărimea prejudiciului adus și cea a sancțiunii aplicate	- Instituirea normei potrivit căreia sarcina probațiunii revine organului fiscal.	<i>Fără schimbări</i>
		- Reducerea nr. de sancțiuni (sau valorii sancțiunilor aplicate);	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	4. Oferirea posibilității companiilor de a se înregistra ca plătitori de TVA imediat după înregistrare, fără condiții de plafonare	- Introducerea normei care stabilește legătura de cauzalitate dintre intenție și sancțiunea aplicată, precum și echilibrul dintre mărimea prejudiciului și a sancțiunii aplicate;	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
		- Introducerea normei privind aplicarea sancțiunilor doar de către instanța de judecată.	<i>Fără schimbări</i>
		- Eliminarea plafonului înregistrării benevole în calitate de plătitor de TVA.	<i>Fără schimbări</i>

Domeniul vamal	5. Stimularea importului de tehnologii noi, inclusiv produse de tip software, prin reducerea poverii fiscale	- Eliminarea prevederilor referitoare la impozitarea tehnologiilor noi (inclusiv a software-ului) cu impozitul pe venit la sursa de plată (royalty); - Plata în bani sau în natură pentru achizițiile de software destinate exclusiv operării respectivului software, fără alte modificări decât cele determinate de instalarea, implementarea, stocarea, îmbunătățirea sau utilizarea acestuia, precum și plata în bani sau în natură pentru achiziția în întregime a drepturilor de autor asupra unui software eliminate din categoria de royalty.	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
	6. Stimularea creșterii nivelului de pregătire profesională a cadrelor întreprinderilor prin permiterea deducerii din baza impozabilă a cheltuielilor de educație și instruire a personalului	- Includerea în Codul Fiscal a normelor privind deductibilitatea cheltuielilor educaționale și de instruire a personalului - Eliminarea prevederilor actuale privind impozitarea persoanelor fizice pentru cheltuielile respective suportate de patron.	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
	7. Reducerea poverii fiscale pentru activitățile vitale de stimulare a vânzărilor (marketing, publicitate, promovarea vânzărilor, etc.) și de creare a condițiilor adecvate de lucru pentru angajații întreprinderilor	- Eliminarea TVA pentru cheltuielile de promovare a vânzărilor (art. 99 și 95 (alin. (2, lit. c), CF);	<i>Fără schimbări</i>
		- Eliminarea TVA pentru cheltuielile de creare a condițiilor adecvate de lucru (art. 99, CF);	<i>Fără schimbări</i>
		- Acordarea dreptului de hotărâre care cheltuieli sunt necesare și ordinare exclusiv agentului economic (modificarea art. 24 (alin. 1), CF);	<i>Fără schimbări</i>
		- Includerea în Codul Fiscal a normei privind deductibilitatea cheltuielilor pentru crearea condițiilor normale de lucru.	<i>Fără schimbări</i>
Domeniul vamal	8. Creșterea transparenței activității Serviciului Vamal și a predictibilității procedurilor vamale, astfel încât agenții economici să poată prevedea pe cont propriu sumele care urmează a fi achitate pentru procedurile de import-export, documentele pe care vor fi obligați să le prezinte, precum și durata și consecutivitatea procedurilor	- Inventarierea tuturor actelor care reglementează procedurile vamale (realizarea Ghilotinei actelor normative și sub-normative care reglementează procedurile vamale); - Excluderea cazurilor de aplicare a actelor normative cu caracter intern ale Serviciului Vamal.	<i>În proces de realizare</i> <i>Fără schimbări</i>
	9. Simplificarea procedurilor și reducerea numărului de documente necesare pentru efectuarea exportului	- Reducerea nr. de documente pentru efectuarea exportului; - Reducerea timpului necesar pentru efectuarea operațiunilor de export; - Introducerea Ghișei Unice pentru operațiunile de export; - Aprobarea listei mărfurilor la care se aplică proceduri vamale simplificate; - Transferul controalelor la punctele interne și cele de	<i>Fără schimbări</i> <i>Parțial realizat</i> <i>Parțial realizat</i> <i>Parțial realizat</i> <i>Parțial realizat</i>

	destinație; - Introducerea posibilității de a trimite din timp documentele pentru efectuarea procedurilor vamale; - Posibilitate reală ca fiecare agent economic să poată calcula pe cont propriu plățile vamale (sau calculul în prealabil al plăților vamale de către Serviciul Vamal); - Armonizarea și adaptarea practicii de control vamal la legislația și practica europeană; - Eliminarea plății pentru cântărirea mijloacelor de transport (păstrarea sa doar în cazul devierii de la parametrii stabiliți în legislație).	<i>Parțial realizat</i> <i>Parțial realizat</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
10. Excluderea obligației de plată a TVA la importul de echipamente și utilaje de producție. Toate echipamentele și utilajele utilizate în procesul de producție a bunurilor și de prestare a serviciilor trebuie considerate echipament tehnic și tratate corespunzător din punct de vedere al excluderii de la plata TVA la import. Excluderea obligației de plată a taxelor și TVA la importul pieselor de schimb destinate serviciilor prestate pe baza garanției	- Eliminarea TVA la importul de echipamente și utilaje de producție (prestarea serviciilor); - Eliminarea TVA și a taxelor vamale la importul pieselor de schimb destinate serviciilor prestate pe baza garanției.	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
11. Aplicarea automată a termenului maxim de tranzit prevăzut de legislația vamală, cu modificări doar în cazurile excepționale, pe baza unei motivări în scris	- Modificarea prevederilor CV (art. 42, alin. 2), astfel încât termenul de tranzit de opt zile să se aplice automat, putând fi modificat doar în cazuri excepționale, prin decizii motivate în scris și eliberate beneficiarului (sau eliminarea totală a noțiunii de termen de tranzit din CV); - Modificarea prevederilor CV, astfel încât termenul de tranzit să fie ajustat în funcție de categoria/modul de transportare; - Introducerea răspunderii organului vamal pentru modificarea neargumentată a termenului de tranzit și compensarea cheltuielilor agentului economic ca urmare a reducerii neîntemeiate a termenului de tranzit stipulate în legislație; - Respectarea actelor și tratatelor internaționale semnate de RM privind regimul de muncă și odihnă al șoferilor.	<i>Fără schimbări</i> <i>Parțial realizat</i> <i>Situația s-a înrăutățit</i> <i>Situația s-a înrăutățit</i>
12. Asigurarea transparenței modului de calculare a valorii în vamă a mărfurilor. Transferul poverii de demonstrare a incorectitudinii valorii în vamă a mărfurilor de la declarant către	- Prevederi clare și argumentate referitor la modul de selectare a metodei de determinare a valorii în vamă a mărfurilor (criterii exhaustive de selectare a metodei de evaluarea valorii în vamă a mărfurilor); - Proceduri clare și transparente de calcul a valorii în	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>

	autoritatea vamală	vamă a mărfurilor; publicarea acestor proceduri pe site-ul Serviciului Vamal; - Aplicarea exclusivă a metodei bazate pe valoarea tranzacției, în cazul existenței documentelor doveditoare; - Introducerea obligației Serviciului Vamal de a argumenta în scris trecerea de la o metodă de determinare a valorii în vamă a mărfurilor la alta; - Actualizarea actelor interne ale Serviciului Vamal în conformitate cu actele normative; - Excluderea cazurilor de aplicare a actelor normative cu caracter intern ale Serviciului Vamal.	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Situația s-a înrăutățit</i>
	13. Recunoașterea certificatelor de conformitate internaționale emise de către statele cu care Republica Moldova a încheiat acorduri de recunoaștere mutuală	- Excluderea sancțiunilor pentru păstrarea bunurilor pe perioada certificării; - Recunoașterea pe teritoriul Rep. Moldova a certificatelor internaționale de conformitate pentru acordurile la care Rep. Moldova este parte ca membru deplin recunoscut; - Termene și practici adecvate pentru procedurile de standardizare.	<i>Realizat</i> <i>Parțial realizat</i> <i>Fără schimbări</i>

1. În legătură cu prima prioritate, **optimizarea procedurilor de raportare obligatorie a mediului de afaceri față de autoritățile publice**, membrii rețelei ANB au constatat progrese doar în ceea ce privește optimizarea procedurilor de raportare obligatorie. La capitolul „Asigurarea interconexiunii dintre sistemele informaționale ale diferitor organe de stat”, s-a constatat o ameliorare în ce privește prezentarea raportărilor fiscale în format electronic și instituirea ghișeului unic pentru recepționarea rapoartelor fiscale și deservirea contribuabililor. În acest sens, s-au stabilit raporturi de colaborare între Camera Înregistrării de Stat și Serviciul Fiscal de Stat, între Camera de Înregistrare și Casa Națională de Asigurări Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină. În același timp, membrii ANB indică faptul că această interacțiune nu a ușurat mult procesul de înregistrare a întreprinderilor, din cauză că, oricum, fiecare dintre aceste instituții cere prezentarea anumitor documente.

De asemenea, a fost introdus **serviciul „Declarația electronică”**, astfel încât, în perioada ianuarie-august 2012, de acesta au beneficiat 67% dintre agenții economici plătitori de TVA, din municipiile Chișinău, Bălți și Comrat, procentul documentelor fiscale completate și depuse prin intermediul SIA „Declarație electronică” fiind de 63%. Începând cu data de 01.01.2012, raportările fiscale ale agenților economici, plătitori de TVA, din municipiile Chișinău, Bălți și Comrat, se prezintă în mod obligatoriu prin intermediul SIA „Declarație electronică”, iar din data de 01.01.2013, acest lucru va fi valabil și pentru raportările fiscale ale celorlalți agenți economici plătitori de TVA de pe restul teritoriului RM. În același timp, doar 0,9% dintre agenții economici neplătitori de TVA au beneficiat în aceeași perioadă de acest serviciu și doar 1,8% dintre documentele fiscale ale acestora au fost completate și depuse prin intermediul sistemului respectiv.

Pe parcursul semestrului I al anului 2012, au fost desfășurate și anumite lucrări de elaborare a conceptului de proiect privind instituirea ghișeului unic de recepție a rapoartelor fiscale și deservire a contribuabililor. A fost elaborată și aprobată documentația de lansare a proiectului, cuprinzând: Cerere de examinare a proiectului; Componenta echipei de proiect; Planul de lucru al proiectului și Ordinul nr.89 din 15.06.2012 „Cu privire la lansarea proiectului „Ghișeul Unic de recepție a rapoartelor fiscale și deservire a contribuabililor”.

PAG 2012-20125 prevede instituirea ghișeului unic de recepție a rapoartelor fiscale și deservire a contribuabililor până în trimestrul IV al anului 2013.

În privința soluției propuse de ANB de *elaborare și adoptare de către Parlament a unui comentariu (interpretare) oficial la Codul Fiscal, care să descrie detaliat interpretarea prevederilor Codului Fiscal, astfel încât să nu permită interpretarea arbitrară a acestuia de către organele fiscale*, nu s-a constatat vreun progres. Dimpotrivă, reprezentanții ANB constată cazuri frecvente de interpretare a legilor – inclusiv a Codului Fiscal - de către Serviciul Fiscal de Stat și de încălcare de către acesta a prevederilor CF. Situația mediului de afaceri este agravată de ineficiența instituției justiției și de lipsa progresului în reforma justiției. Reprezentanții mediului de afaceri mai atrag atenția asupra faptului că doar Parlamentul, prin intermediul modificărilor aduse legislației este îndreptățit să interpreteze legile, nu și funcționarii Parlamentului, Serviciului Fiscal de Stat sau ai oricărui alt organ al statului.

Și în privința propunerii de *inventariere a tuturor actelor normative subordonate legilor, din domeniul impozitării și administrării fiscale, și de actualizare a acestora în deplină concordanță cu prevederile legilor, precum și de publicare obligatorie a tuturor actelor normative interne care reglementează impozitarea și administrarea fiscală*, reprezentanții ANB constată înrăutățirea situației. Această concluzie reiese din faptul că adoptarea multor acte normative se face în continuare cu încălcarea legislației privind transparența în procesul decizional, acestea nefiind supuse consultării publice sau unei analize a impactului. Chiar în cazurile când consultările au loc, mediul de afaceri constată caracterul pur formal al celor mai multe dintre acestea.

2. În ceea ce privește aplicarea **prezumției de nevinovăție mediului de afaceri în relația cu organele de control**, reprezentanții mediului de afaceri din ANB constată lipsa oricărui progres în privința oricărei soluții propuse pentru această prioritate. Astfel, planul privind colectarea veniturilor la buget din amenzi și penalități nu numai că nu a fost eliminat, ci este raportat ca fiind chiar depășit (s-a colectat mai mult decât suma planificată). În timp ce veniturile totale la bugetul public național în perioada ianuarie-august 2012 au fost colectate în proporție de 98,6%, planul privind colectarea veniturilor din amenzi și sancțiuni administrative a fost îndeplinit în proporție de 124,5%. Astfel, se constată distorsionarea funcției amenzilor – de la rolul de educare în direcția disciplinei fiscale, amenzile au devenit un instrument de completare a veniturilor bugetului. P lanificarea veniturilor din amenzi administrative este menținută și în proiectul bugetului pentru 2013.

Nu s-a constatat niciun progres nici în cazul propunerilor de *delimitare clară a funcțiilor și prerogativelor organelor însărcinate cu funcții de control și a eliminării vidurilor legislative ce permit funcționarilor publici să interpreteze în mod arbitrar actul normativ, sau ca decizia privind vinovăția agentului economic să fie stabilită exclusiv de către instanța de judecată*. Un alt astfel de caz este cel al propunerii ca *sarcina probațiunii să fie transferată de la agentul economic către instituțiile publice*. Deși a fost adoptată Legea nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul asupra activității de întreprinzător (Monitorul Oficial Nr. 181-184 din 31.08.2012), potrivit căreia competențele controlorilor, dreptul acestora de a efectua controlul, de a constata o încălcare a normelor legislative și de a aplica o sancțiune pot fi recunoscute doar în baza unui act normativ publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intrat în vigoare în mod corespunzător, **dispozițiile acestei Legi nu se aplică controalelor efectuate în domeniile fiscal și vamal**. De altfel, din aceste două domenii vin cele mai multe obiecții legate de parțialitatea controalelor organelor de stat. Astfel, legea amintită nu rezolvă cu nimic problema în privința controalelor, formulată de reprezentanții ANB.

Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 prevede, la p. 133, stabilirea de parteneriate cu Asociația Națională a Transportatorilor, Uniunea Avocaților, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești,

etc., în vederea perfecționării metodelor de administrare fiscală a activităților profesionale. Însă, la momentul actual, Serviciul Fiscal de Stat colaborează doar cu executorii judecătorești, în vederea recuperării restanțelor la buget. Mediul de afaceri atrage atenția și asupra faptului că, deși legislația actuală abundă de diferite sancțiuni și penalități chiar și pentru anumite prejudicii potențiale sau virtuale, nu există niciun mecanism de *responsabilitate personală sau instituțională pentru funcționarii sau organele publice care încalcă legislația fiscală*. În pofida faptului că Programul de Activitate al Guvernului pentru anii 2011-2014 prevede „Introducerea responsabilității administrative personale a funcționarilor organelor de stat în cazul prejudicierii agenților economici”, în Planul de Acțiuni nu s-a putut regăsi nici o acțiune planificată în privința acestei intenții. De asemenea, deși PAG își propune, la p. 132, ca numărul controalelor fiscale să scadă cu 2-3% anual, în ultimii doi ani, numărul controalelor a crescut continuu (cu 3578 controale, respectiv 5,7%, mai mult în 2010 și cu 5025 controale, respectiv 7,5%, mai mult în 2011 față de anul precedent, efectuându-se până la 71900 controale anual).

3. În ce privește următoarea prioritate, *excluderea sancțiunilor exagerate, atunci când nu se confirmă intenția încălcării legii și existența unor prejudicii directe aduse statului, precum și introducerea echilibrului între mărimea prejudiciului adus și cea a sancțiunii aplicate*, membrii rețelei ANB au apreciat că situația s-a înrăutățit. Odată cu intrarea în vigoare a Codului Fiscal, în noua ediție, la 13.01.2012, au fost majorate sancțiunile pentru neutilizarea casei fiscale și aparatelor de control și neeliberarea biletelor de călătorie cu până la 10 000 lei pentru prima încălcare, 25 000 lei pentru a doua încălcare și 50 000 lei pentru încălcările ulterioare (art. 254 CF). În același timp, au crescut și numărul și valoarea sancțiunilor aplicate de către organele fiscale. Astfel, valoarea sancțiunilor încasate de SFS a crescut de la 64,4 mil. Lei, în 2010, la 77,0 mil. Lei, în 2011. Membrii ANB semnalează în continuare și lipsa totală a echilibrului între gravitatea încălcărilor și mărimea sancțiunilor aplicate. De exemplu, amenda pentru neeliberarea bonului fiscal pentru cumpărături de 10 lei sau de 100000 lei e aceeași – 10000 lei (la prima încălcare). De asemenea, nu există nici o prevedere referitoare la stabilirea legăturii cauzale între sancțiunile aplicate și existența intenției sau la introducerea echilibrului între mărimea amenzilor aplicate și cea a prejudiciului direct adus statului. Acest fapt duce către concluzia că amenzile sunt utilizate în prezent mai mult ca un instrument de colectare a veniturilor suplimentare la buget decât ca o măsură de prevenire pe viitor a încălcărilor fiscale, așa cum se pretinde că ar fi scopul acestora.

4. În privința *oferirii posibilității companiilor de a se înregistra ca plătitori de TVA imediat după înregistrare, fără condiții de plafonare*, nu au fost înregistrate schimbări. Articolul 112 al CF prevede în continuare pragul de 100 mii de lei pentru livrările impozabile de mărfuri și servicii într-o perioadă de 12 luni. Membrii ANB reiterează că pragul actual de 100 mii de lei pentru înregistrare benevolă nu constituie o barieră pentru contribuabilii care nu activează legal, contrar argumentelor pentru păstrarea acestui prag, însă reprezintă un obstacol pentru întreprinderile noi sau pentru întreprinderile mici și micro, deoarece acestea sunt mai puțin competitive pe piața en-gros. În plus, prin această barieră artificială, se încalcă principiul echității fiscale. O astfel de politică fiscală este îndreptată, de asemenea, spre reducerea sectorului întreprinderilor mici și micro, spre protejarea intereselor întreprinderilor mari, inclusiv ale întreprinderilor monopoliste. De asemenea, această politică descurajează inițiativa populației și a investitorilor de a deschide noi întreprinderi.

5. În ce privește *stimularea importului tehnologiilor noi, inclusiv a produselor de tip software, prin tratarea lor în scopuri fiscale ca mărfuri și neimpozitarea importului acestora cu impozitul pe venit la sursa de plată*, nu au fost înregistrate progrese. De asemenea, *remunerația în bani sau în natură plătită pentru achizițiile de software destinate exclusiv operării respectivului software, fără alte modificări decât cele determinate de instalarea, implementarea, stocarea, îmbunătățirea sau utilizarea acestuia, precum și remunerația în bani sau în natură plătită pentru achiziția în întregime a drepturilor de autor asupra unui software* sunt tratate în

continuare ca royalty (redevență) în Codul Fiscal și sunt impozitate la sursa de plată cu 15%, conform art. 89 (1) al CF.

6. Nici în privința **permitterii deducerii din baza impozabilă a cheltuielilor de educație și instruire a personalului (formare profesională)** nu au fost înregistrate progrese. Conform CF (art.24), cheltuielile pentru instruirea și formarea profesională a angajaților nu sunt deductibile, deși Codul Muncii (art. 213) prevede obligația angajatorului de a crea condițiile necesare și de a favoriza formarea profesională și tehnică a salariaților. De asemenea, în conformitate cu art. 99 al CF, cheltuielile suportate de angajator pentru formarea profesională a angajaților sunt impozitate în continuare cu TVA.

7. În privința soluțiilor propuse de ANB privind **reducerea poverii fiscale asupra activităților vitale de stimulare a vânzărilor (marketing, publicitate, promovarea vânzărilor, etc.) și de creare a condițiilor adecvate de lucru pentru angajații companiilor**, nu s-a înregistrat nicio îmbunătățire. Lipsa îmbunătățirilor se referă atât la menținerea impozitării cu TVA a cheltuielilor de promovare a vânzărilor, marketing, publicitate, etc. (art. 99 și art. 95 alin. (2) lit. c) al Codului Fiscal), menținerea impozitării cu TVA a cheltuielilor de creare a condițiilor adecvate de lucru pentru angajați (art. 99 al Codului Fiscal), cât și la lipsirea companiilor de dreptul de a hotărî singure care cheltuieli sunt necesare și uzuale pentru activitatea lor (prin intermediul prevederilor art. 24 (alin. 1) din Codul Fiscal). De asemenea, companiile sunt lipsite în continuare de dreptul de a deduce cheltuielile pentru crearea condițiilor normale de lucru în conformitate cu necesitățile lor și cu legislația muncii.

8. Cu privire la **creșterea transparenței activității Serviciului Vamal și a predictibilității procedurilor vamale, astfel încât agenții economici să poată prevedea pe cont propriu sumele care urmează a fi achitate pentru procedurile de import-export, precum și documentele pe care vor fi obligați să le prezinte, dar și durata și consecutivitatea procedurilor**, membrii ANB nu au semnalat nici un progres notabil. Lipsa îmbunătățirilor se referă mai mult la propunerea de *creștere a predictibilității procedurilor și formalităților vamale și eliminarea cazurilor de aplicare a actelor normative cu caracter intern ale Serviciului Vamal*. Mai mult, reprezentanții ANB semnalează în continuare cazuri de aplicare a documentelor interne ale Serviciului Vamal, nefăcute publice, în scopul reglementării procedurilor vamale (de exemplu, Ordinul SV nr. 288-O din 20.06.2012). De asemenea, se aplică acte care instituie bariere suplimentare în calea schimburilor comerciale sau contravin unor acorduri internaționale semnate de RM (a se vedea în continuare exemplele de la p. 11). Astfel de cazuri diminuează semnificativ eficiența încercărilor de a crește transparența Serviciului Vamal.

În conformitate cu Instrucțiunea cu privire la procedura de completare și examinare a cererilor privind decizia tarifară prealabilă, aprobată prin Ordinul SV nr. 80-O din 28.02.2012 (Monitorul Oficial nr. 99-102/629 din 25.05.2012), agenții economici pot obține decizia organului vamal privind clasificarea corectă a mărfurilor. Această clasificare trebuie să fie aplicată în mod obligatoriu de către organele vamale pe parcursul a șase ani de la data emiterii Deciziei organului vamal. O procedură similară pentru deciziile privind originea mărfurilor este în curs de elaborare. Măsura respectivă are scopul de a spori previzibilitatea taxelor vamale și scutirilor la import și transpune parțial articolele 5-14 din Regulamentul (CEE) nr. 2454/93 al Comisiei din 2 iulie 1993, pentru stabilirea unor dispoziții de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului de instituire a Codului Vamal Comunitar.

De asemenea, pe pagina web a Serviciului Vamal, este accesibilă baza de date TARIM (Tarif Vamal Integrat al Republicii Moldova), care conține informații privind drepturile de import, precum și despre măsurile tarifare și netarifare aplicabile importului de mărfuri. Baza de date se actualizează conform modificărilor operate în cadrul legal, iar pe pagina web www.servicii.gov.md sunt publicate informații privind serviciile

publice, inclusiv privind procedurile vamale, care cuprind referințe la actele care trebuie prezentate organelor vamale.

În privința *inventarierii tuturor actelor normative interne ale Serviciului Vamal*, Ministerul Economiei a elaborat recent un proiect de Hotărâre de Guvern, cu privire la revizuirea actelor normative ale Serviciului Vamal, în scopul declarat de a nu mai admite pe viitor practica actuală de elaborare a ordinelor care reglementează mediul de afaceri fără consultarea Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător, Ministerului Economiei și Ministerului Justiției, și fără publicarea acestor ordine în conformitate cu prevederile legale. Textul proiectului este publicat pe <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=454> și <http://www.mec.gov.md/comunicate/ministerul-economiei-a-prezentat-guvernului-republicii-moldova-proiectul-hotararii-guvernului-cu-privire-la-revizuirea-actelor-normative-in-domeniul-vamal/>. De asemenea, pe lângă Serviciul Vamal (SV) este constituit un grup de lucru (Comitetul Consultativ al SV), în care sunt incluși reprezentanții asociațiilor de afaceri și ai CCI, cu scopul de a contribui la expertiza necesară emiterii actelor de către Serviciul Vamal. Cu toate acestea, eficiența acestuia este redusă, din cauză că nu toate actele sunt supuse avizării Comitetului Consultativ, iar acesta nu se întrunește regulat (ultima notă publicată pe site-ul Serviciului Vamal referitoare la ședința acestui Comitet datează din anul 2010).

Conform Programului de Dezvoltare Strategică al Serviciului Vamal pentru anii 2012-2014, unul dintre obiectivele specifice este „asigurarea accesului la informație”. Cu toate acestea, obiectivul acesta se referă doar la durata medie de soluționare a cererilor privind accesul la informație, care trebuie să fie de 14 zile în anul 2012, 12 zile în 2013 și, respectiv, 10 zile în 2014. De asemenea, acest obiectiv nu soluționează problemele de transparență și predictibilitate a procedurilor vamale semnalate de mediul de afaceri.

9. În ceea ce privește propunerile de ***simplificare a procedurilor și reducere a numărului de documente necesare pentru efectuarea exportului***, s-au constatat anumite progrese în ceea ce privește *perfecționarea procedurilor de control și îmbunătățirea bazei tehnice prin implementarea tehnologiilor moderne de scanare și control*, măsurile de *eficientizarea coordonării între diferitele servicii de control, transport, etc., de pe ambele părți ale frontierei și aplicarea principiului ghișeului unic*. Astfel, în prezent, funcționează sistemul informațional (SI) „Frontiera”, constituit conform principiului ghișeului unic. În primul semestru, au fost realizate anumite lucrări de modificare și optimizare a serviciilor de interconectare a Serviciului Vamal cu Serviciul Grăniceri, Banca de Economii și ANTA. De asemenea, s-a demarat implementarea procedurii simplificate de control vamal, prin introducerea noțiunii de „coridor verde”. Potrivit informației Serviciului Vamal, coraportul conform criteriilor de selecție la controlul vamal în primul semestru al anului 2012 a consemnat următoarele date:

- la import: coridorul roșu - 20%; coridorul galben - 25%; coridorul verde-50%.
- la export: coridorul roșu - 10%; coridorul galben - 20%; coridorul verde-70%.

Cu toate acestea, unii reprezentanți ai mediului de afaceri au menționat că ghișeul unic nu a simplificat procedura de control vamal, ci, din contra, a complicat-o, deoarece acum se solicită mai multe documente. De asemenea, conform proiectului Regulamentului privind procedura simplificată de vămuire, de procedura simplificată pot beneficia agenții economici care au cel puțin 25 unități de transport, ceea ce, în opinia mediului de afaceri, reprezintă o contradicție flagrantă față de strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, precum și față de intențiile de dezvoltare a acestui sector.

Începând din luna ianuarie 2012, se implementează sistemul de monitorizare în regim online a traficului mijloacelor de transport la punctele de trecere a frontierei, pe pagina web a SV. Serviciul oferă informații privind numărul mijloacelor de transport aflate la punctul de trecere, iar, în cazul a patru posturi vamale, aceste date

sunt completate cu imagini video în regim online. În semestrul I al anului 2012, 10 agenți economici au obținut statutul de agent economic de încredere, beneficiind de coridorul verde de vămuire (în total, 37 de agenți economici dispun de acest statut). Cota declarațiilor vamale ale tuturor agenților economici care beneficiază de simplificări constituia în aceeași perioadă 7,84%. În același timp, Programul de Dezvoltare Strategică al SV prevede ca obiectiv specific cota de 5% pentru 2012, 10% pentru 2013 și, respectiv, 15% pentru 2014. Tot pe parcursul primului semestru, doi agenți economici au beneficiat de procedura simplificată de vămuire la domiciliu (în total nr. acestora este de patru), iar alte 20 de cereri erau în curs de examinare de către SV. Prin ordinul SV nr. 130-O din 04.04.2012, a fost instituit grupul de lucru privind elaborarea conceptului Agent economic autorizat (AEO), conform standardelor UE. De asemenea, a fost identificată lista simplificărilor și a facilităților vamale de care vor beneficia AEO.

Recent, Serviciul Vamal a elaborat un nou Regulament privind procedurile simplificate de vămuire, pe baza principiului selectivității controlului vamal. Conform Regulamentului, orice persoană juridică care va corespunde condițiilor stipulate va putea solicita acordarea statutului de beneficiar al procedurii simplificate, prin încadrarea într-una din trei categorii eligibile: 1) agent economic cu risc scăzut; 2) agent economic cu vămuire la domiciliu; 3) transportator de încredere.

Principalele simplificări vamale de care pot beneficia agenții economici se referă la: aplicarea parametrilor de selectivitate preferențiali în sistemul de analiză ariscurilor al Serviciului Vamal din SIIV „ASYCUDA WORLD” (coridorul verde de vămuire); reducerea numărului de controale fizice și de documentare în raport cu ceilalți agenți economici; efectuarea controalelor documentelor și mărfurilor în mod prioritar și în afara organului vamal; vămuirea în orele extra-program și zile de odihnă; acordarea de consultații de către colaboratori vamali special desemnați. Suplimentar față de aceste simplificări, agenții economici cu vămuire la domiciliu vor avea posibilitatea plasării mărfurilor sub o destinație vamală la sediul lor, pe baza unei declarații vamale electronice. Pentru transportatorii de încredere, se prevăd: simplificarea procedurii de tranzitare a mărfurilor, inclusiv posibilitatea traversării frontierei vamale în regim prioritar; posibilitatea alegerii itinerariului pentru procedura de tranzit, a termenului maxim pentru tranzit și efectuarea tranzitului fără escortare.

Deși Serviciul Vamal raportează că durata medie a procedurii de trecere a mărfurilor peste frontieră în primul semestru al anului 2012 a fost de 18,17 minute la intrare și 17,18 minute la ieșire, durata-țintă fiind de 30 min. și respectiv 25 min, reprezentanții mediului de afaceri denunță irelevanța totală a acestor cifre, întrucât indicatorii respectivi nu includ și timpul pe care mijloacele de transport îl petrec până la „bară”. Astfel, până a trece de „bară”, se poate pierde și o zi întreagă așteptând la rând și perfectând anumite formalități, printre care trecerea prin terminalul vamal, deși necesitatea acestei proceduri este absolut neînțeleasă și inutilă din punctul de vedere al reprezentanților mediului de afaceri. Din perspectiva acestora, singura explicație posibilă este că această procedură reprezintă o modalitate în plus de a încasa bani de la agenții economici. Aceeași situație este valabilă și pentru procedura de cântărire obligatorie cu plată a mijloacelor de transport. În practica europeană, plata pentru cântărire se încasează doar pentru mijloacele de transport care au depășit parametrii stabiliți, nu de la toate unitățile de transport, cum se practică în Republica Moldova.

10. În privința *excluderii obligației de plată a TVA la importul de echipamente și utilaje de producție și prestare a serviciilor și a scutirii de taxe vamale și TVA la importul pieselor de schimb destinate deservirii pe garanție*, membrii rețelei ANB au menționat lipsa oricărui progres, indicând chiar că o înrăutățire a situației, deoarece a fost exclusă facilitatea de introducere a utilajului în capitalul statutar (social) fără plata TVA. Unele facilități la acest capitol se păstrează doar în conformitate cu art. 101¹ al CF, care prevede restituirea TVA pentru investițiile (cheltuielile) capitale, cu excepția investițiilor (cheltuielilor) capitale în clădiri și mijloace de transport. De asemenea, au fost anulate prevederile art. 28 (q) al Legii cu privire la tariful vamal, conform căruia erau

scutite de plata taxei vamale activele materiale a căror valoare depășește 6000 lei pentru o unitate și al căror termen de exploatare este mai mare de un an, destinate includerii în capitalul statutar (social).

11. Referitor la *aplicarea automată a termenului maxim de tranzit prevăzut de legislația vamală, aducând modificări doar în cazuri excepționale și motivate în scris*, reprezentanții ANB au apreciat că situația s-a înrăutățit. Deși Serviciul Vamal a publicat proiectul Ordinului "Cu privire la unele aspecte ale procedurii de tranzit", pe data de 04.10.2012, având drept obiectiv reglementarea metodologiei stabilirii termenului de tranzit și evenimentelor și neregulilor în cadrul procedurii de tranzit, nu se prevede aplicarea automată a termenului maximal de tranzit sau anularea acestuia, așa cum propune mediul de afaceri. Din contră, se prevăd diferite termene de tranzit, în funcție de tipul tranzitului și mijlocul de transport, în limita a 24 de ore sau 72 de ore, cu condiția depunerii unei cereri de prelungire a termenului de tranzit, de asemenea, se stabilește metodologia de calcul a acestor termene. Deși proiectul respectiv aduce anumite îmbunătățiri în privința eliminării modului arbitrar de stabilire a termenului de tranzit, motivația limitării termenului la doar 24 de ore este în continuare neclară pentru mediul de afaceri și în contradicție cu interesele economice ale țării.

Calificativul „situația s-a înrăutățit” a fost acordat de reprezentanții mediului de afaceri în condițiile în care aceștia constată cazuri frecvente când, prin limitarea termenului de tranzit, sunt încălcate atât acordurile internaționale semnate de Republica Moldova, cu privire la regimul de muncă și odihnă al șoferilor, cât și legislația internă a țării. Adoptarea unor ordine interne ale Serviciului Vamal (Ordinul nr. 155-O din 25.05.2011 și alte Ordine adoptate ulterior pentru revizuirea acestuia, Ordinul nr. 288-O din 20.06.2012, Ordinul nr. 276-O din 24.10.2012, etc.) încalcă flagrant prevederile acordurilor respective, în special, prevederile Acordului European privind activitatea echipajelor, vehiculelor care efectuează transporturi internaționale pe șosele (AETR), semnat la Geneva la 01.07.1970, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1318-XII din 02.03.1993), precum și prevederile legii nr. 235 privind principiile de bază ale reglementării activității de întreprinzător.

12. În ceea ce privește *asigurarea transparenței modului de calculare a valorii în vamă a mărfurilor și transferul poverii de demonstrare a incorectitudinii valorii în vamă a mărfurilor de la declarant către autoritatea vamală*, reprezentanții mediului de afaceri au apreciat că situația nu s-a schimbat. În pofida faptului că Serviciul Vamal a raportat că, în primele 5 luni ale anului 2012, tranzacțiile de import acceptate cu prima metodă au constituit 88 % (87 % – în 2011), iar restul metodelor, inclusiv metoda de rezervă, - 12%, membrii grupului de lucru pentru monitorizarea priorităților ANB au semnalat mai multe probleme. Printre acestea, se numără modul tendențios de selectare a pozițiilor tarifare pentru determinarea taxelor vamale și a TVA, mai ales când produsul poate fi încadrat la mai multe poziții tarifare. În asemenea situații, colaboratorii vamali aleg întotdeauna poziția tarifară pentru care taxele vamale și TVA sunt cele mai mari, fără a ține seama de niciun alt argument. Un agent economic poate fi sigur că i se va aplica prima metodă de determinare a valorii în vamă a mărfurilor doar în cazul în care există precedent (a mai efectuat astfel de operațiuni cu tipul respectiv de marfă), însă, atunci când efectuează pentru prima dată operațiuni de export-import cu o anumită marfă, nu poate fi sigur niciodată în privința metodei care i se va aplica.

13. Referitor la *recunoașterea certificatelor de conformitate internaționale emise de către statele cu care Republica Moldova a încheiat acorduri de recunoaștere mutuală și perfecționarea procedurilor de certificare a conformității*, membrii rețelei ANB au apreciat că s-a înregistrat un progres parțial, în special cu privire la excluderea sancționării agenților economici pentru păstrarea bunurilor pe perioada certificării. În privința aderării Republicii Moldova la tratatele internaționale de recunoaștere a certificatelor de conformitate, în calitate de membru deplin, și recunoașterii mutuale a acestor certificate pe teritoriul țării, PAG 2012-2015

prevede până în trimestrul IV al anului 2014 semnarea de către Organismul Național de Acreditare a Acordului de recunoaștere multilaterală cu cooperarea europeană pentru acreditare (EA MLA).

Până în prezent, s-a inițiat în cadrul proiectului TWINNING, stabilirea principiilor pentru procedurile aferente semnării acordului. De asemenea, PAG prevede simplificarea regimului de certificare industrială a echipamentului industrial importat care corespunde standardelor internaționale și europene de securitate industrială, prin adoptarea, până în trimestrul IV al anului 2015, a 10 liste de standarde conexe. Până în prezent, au fost elaborate și prezentate spre avizare două proiecte de Liste de standarde, iar alte patru au fost avizate.

Până în trimestrul I al anului 2014 se preconizează modificarea și completarea hotărârilor de Guvern care transpun directivele Uniunii Europene în nouă abordare asupra procedurilor de evaluare a conformității. În conformitate cu Programul național de standardizare pentru anul 2012, se preconizează adoptarea unui număr de 2853 standarde europene și internaționale în anul 2012. În anul 2011, au fost adoptate 146 de standarde naționale identice cu cele internaționale (ISO/CEI) și 2268 de standarde naționale identice cu cele europene, fiind anulate alte 236 standarde naționale care contravin celor europene. În total, au fost adoptate circa 6000 de standarde europene și internaționale din totalul de circa 18000 de standarde ce urmează a fi adoptate. Prin Hotărârea Institutului Național de Standardizare și Metrologie nr. 856 din 30.03.2012 au fost adoptate standardele SM SR EN ISO/CEI 17050-1:2012 și SM SR EN ISO/CEI 17050-2:2012.

În privința *stabilirii unor mecanisme aplicabile de certificare în cazurile în care organizațiile de standardizare nu dispun de echipamentul de testare necesar sau de personal calificat pentru efectuarea certificării, precum și în privința unor termene și practici adecvate pentru trecerea procedurii de standardizare*, PAG 2012-2015 prevede dotarea laboratoarelor cu echipamentele și mijloacele tehnice necesare, până în trimestrul IV al anului 2014.

Concluzii

În continuare, există o **discrepanță foarte mare între agenda autorităților și prioritățile mediului de afaceri**. Această discrepanță reiese, în primul rând, din lipsa unui proces eficient de consultări publice și de participare a societății civile la formularea politicilor publice. Reglementările actuale în privința transparenței în procesul decizional și în privința procesului de consultări publice sunt încălcate frecvent sau au un caracter pur formal. Lipsa unui dialog public-privat eficient este cauza principală a faptului că majoritatea priorităților formulate de către mediul de afaceri prin intermediul ANB 2012-2013 nu se regăsesc în documentele de politici ale autorităților.

Dintre cele 13 priorități ale Agendei Naționale de Business în domeniul fiscal și vamal, în Planul de Acțiuni al Guvernului **am putut regăsi acțiuni doar pentru trei din ele** (optimizarea procedurilor de raportare obligatorie; simplificarea procedurilor vamale și perfecționarea mecanismelor de certificare a conformității). Acestea sunt și prioritățile în privința cărora am constatat un progres parțial, multe dintre propunerile formulate de reprezentanții mediului de afaceri fiind în curs de implementare. Două dintre prioritățile formulate de ANB 2012-2013 (simplificarea procedurilor vamale și asigurarea transparenței activității Serviciului Vamal) figurează ca obiective specifice în Programul de Dezvoltare Strategică al Serviciului Vamal pentru anii 2012-2014, însă acțiunile planificate pentru atingerea acestor obiective corespund într-o măsură foarte mică viziunii și soluțiilor formulate de reprezentanții mediului de afaceri.

În privința a trei priorități, am semnalat un regres în comparație cu perioada formulării acestora (iunie-septembrie 2011): excluderea sancțiunilor exagerate față de business; excluderea obligației de plată a TVA la

importul de echipamente și utilaje de producție și aplicarea automată a termenului maxim de tranzit. În privința a încă șapte priorități, nu am constatat nicio schimbare: aplicarea prezumției de nevinovăție mediului de afaceri în relațiile cu organele de control; oferirea posibilității companiilor de a se înregistra ca plătitori de TVA, fără condiții de plafonare; stimularea importului tehnologiilor noi; stimularea creșterii nivelului de pregătire profesională a angajaților; reducerea poverii fiscale aplicate activităților de stimulare a vânzărilor; creșterea transparenței activității Serviciului Vamal și a predictibilității procedurilor vamale și asigurarea transparenței modului de calculare a valorii în vamă a mărfurilor.

Ceva mai mare este numărul priorităților sectoriale ale ANB care se regăsesc pe agenda autorităților și/sau se află în curs de implementare. Astfel, în sectorul TIC, Planul de Acțiuni al Guvernului și documentele de politici sectoriale prevăd acțiuni pentru trei dintre cele cinci priorități formulate de reprezentanții sectorului: eliminarea concurenței neloiale și a barierelor în calea dezvoltării sectorului TIC; protecția efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală și modernizarea sistemului educațional în domeniul TIC. În privința priorității constând în prelungirea facilităților fiscale, multe din propunerile mediului de afaceri au fost deja realizate. În sectorul business-ului agricol și industriei vinului, doar pentru una dintre cele șase priorități formulate de reprezentanții mediului de afaceri, nu am constatat acțiuni planificate sau realizate (acțiuni ce țin de acordarea de facilități sau scutiri de ordin fiscal).

Mai puțin bună este situația în sectoarele transporturilor și construcțiilor. Dintre cele șapte priorități ale agendei sectoriale a transporturilor, în PAG se regăsesc acțiuni doar pentru două dintre ele. În același timp, am observat progrese în implementare doar pentru anumite acțiuni ce țin de lichidarea barierelor la frontieră pentru transporturile internaționale de mărfuri și simplificarea procedurilor vamale. În privința a încă trei priorități, au fost realizate anumite acțiuni, care, însă, nu au îmbunătățit cu mult situația și calificativul acordat: majorarea pedepselor pentru transportul ilicit de pasageri; perfecționarea sistemului de licențiere în transportul de pasageri; reducerea TVA la importul autovehiculelor pentru transportul de pasageri și achitarea datoriilor față de transportatori pentru transportul categoriilor de pasageri care beneficiază de refuceri. În sectorul construcțiilor, deși a fost modificată Legea achizițiilor publice în concordanță cu propunerile asociațiilor sectoriale, de cele mai multe ori, prevederile adoptate nu se respectă. În privința a încă două priorități (adoptarea Legii cu privire la locuințe și a Codului construcțiilor), proiectele respective de legi au fost elaborate în conformitate cu prevederile PAG, însă se află în discuții, astfel încât, pentru moment, nu se poate vorbi despre impactul lor practic.

Recomandări

Recomandările formulate de către membrii și susținătorii rețelei ANB în procesul de monitorizare

În procesul de monitorizare a implementării priorităților ANB 2012-2013, au fost organizate mai multe dezbateri și discuții publice, în cadrul cărora s-au formulat numeroase recomandări pentru eficientizarea dialogului public-privat, astfel încât să se poată reduce discrepanța actuală dintre agenda oficială a politicilor promovate de autorități în domeniile de interes pentru ANB și prioritățile mediului de afaceri.

Printre aceste recomandări se numără:

1. Respectarea legislației cu privire la procesul decizional de către organele autorităților publice;
2. Elaborarea unei baze normative eficiente, cu privire la dialogul dintre mediul de afaceri și autorități. În prezent, Guvernul adoptă o poziție pasivă în procesul de consultare. În acest sens, procesul de consultare cu mediul de afaceri trebuie reglementat mai riguros, pentru ca acesta să nu se transforme într-o simplă formalitate;
3. Identificarea corectă a priorităților mediului de afaceri, precum și concentrarea pe acestea și pe activitățile de PR-ul (advocacy) aferente acestora;
4. Implicarea mai activă a mediului de afaceri în elaborarea politicii fiscale pentru anul 2014, prin transmiterea de sugestii privind scopul, obiectivele, modul de realizare și rezultatele așteptate;
5. Includerea mediului de afaceri în procesul de evaluare a impactului politicilor și legilor;
6. Sporirea capacității de expertiză a asociațiilor, pentru eficientizarea expertizei mediului de afaceri.

În timp ce la recomandările referitoare la transparența în procesul decizional ne vom referi în continuare în mod special, rămâne în vigoare - și este, poate, chiar mai actuală, în condițiile prezente ale dialogului public-privat -, recomandarea formulată în ediția precedentă a Raportului de Monitorizare al Agendei Naționale de Business 2010, cu privire la consolidarea eforturilor de promovare (advocacy) și implementarea priorităților ANB, prin atragerea expertizei suplimentare (eventual angajarea unor consultanți). Aceste măsuri sunt necesare atât în privința măsurilor de advocacy care trebuie să fie implementate, cât și a expertizei venite din partea asociațiilor, dar și din partea rețelei. Această recomandare a fost articulată sub mai multe forme în cadrul evenimentelor de advocacy și de monitorizare a implementării priorităților ANB. Practic, dintre toate soluțiile formulate în cadrul acestor evenimente, concentrate în cele șase propuneri de mai sus, trei se referă la dialogul public-privat și la transparența în procesul decizional, iar celelalte trei vizează sporirea capacității de expertiză și advocacy a mediului de afaceri.

Calitatea scăzută a expertizei mediului de afaceri este motivul des invocat de autorități în cadrul dialogului public-privat. Am fi putut considera că această opinie este voit tendențioasă, pentru a motiva caracterul pur formal al dialogului public-privat promovat în prezent de autorități, dacă acest lucru nu ar fi fost recunoscut chiar de asociații. În timp ce, în procesul de monitorizare al ANB, am identificat mai multe lacune în toate etapele procesului decizional, în prestația autorităților, și am formulat mai multe recomandări în privința lor, nu trebuie să scăpăm din vedere și autoevaluarea poziției mediului de afaceri în cadrul acestui proces. În același timp, necesitatea creșterii capacității de advocacy și expertiză a rețelei reiese atât din imperativul fortificării poziției mediului de afaceri în dialogul cu autoritățile, cât și din extinderea sferei de interes a rețelei, odată cu includerea celor patru agende sectoriale. În aceste condiții, capacitățile existente ale rețelei sunt insuficiente pentru o monitorizare și o promovare eficientă a priorităților agendelor naționale și a celor sectoriale.

Recomandările ANB în vederea edificării dialogului public-privat (DPP)

Mediul de afaceri este direct interesat de participarea în procesul decizional, în mod special în etapa consultărilor publice pe tema cadrului normativ, precum și de orice altă posibilitate de a participa în cadrul procesului decizional și de a edifica dialogul public-privat. Pentru realizarea scopurilor menționate, ANB

consideră că sunt necesare acțiuni concrete, la nivel statal și instituțional, printre care recomandăm următoarele:

1. Modificarea și **completarea Legii privind transparența în procesul decizional** și Regulamentului cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor, pentru a elimina contradicțiile dintre acestea și a îmbunătăți întregul mecanism de consultare pe tema proiectelor de acte normative, cu participarea părților interesate, inclusiv a mediului de afaceri;
2. Efectuarea de către Cancelaria de stat și conducerea autorităților publice a unor **controale riguroase** privind respectarea prevederilor legale ce țin de transparența procesului decizional și sancționarea persoanelor responsabile de încălcarea acestora;
3. Adoptarea de către Parlament a **Legii privind actele normative**, cu luarea în considerare a recomandărilor înaintate, ce vor duce la îmbunătățirea întregului proces decizional.

Anexe

Sectorul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor

Domenii prioritare	Soluții necesare	Gradul de realizare
Mediul administrativ și fiscal	1. Prelungirea facilităților fiscale pentru companiile din domeniul TI și eliminarea prevederilor împovărătoare sau care nu stimulează dezvoltarea sectorului; 2. Eficientizarea și creșterea transparenței achizițiilor publice; reguli clare și egale pentru companiile de stat și cele private.	<i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Fără schimbări</i>
Mediul concurențial	3. Eliminarea concurenței neloiale și a barierelor în calea dezvoltării sectorului TIC; 4. Protecția efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală.	<i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i>
Resursele umane și instruirea	5. Modernizarea curriculum-ului universitar și creșterea calității instruirii în instituțiile educaționale care pregătesc specialiști pentru sectorul TIC.	<i>Parțial realizat/în curs de realizare</i>

Descrierea detaliată a gradului de implementare a propunerilor mediului de afaceri pentru fiecare soluție din agenda sectorială a sectorului TIC este dată în TABELUL 2.

1. În anul curent, au fost **prelungite facilitățile fiscale pentru companiile din domeniul TI**, dar s-a modificat structura acordării facilităților fiscale prin comparație cu perioada 2005-2011. De asemenea, în privința *simplificării condițiilor de acordare de facilități fiscale pentru Fondul de asigurări sociale și impozit pe venit plătit per angajat pentru companiile producătoare de software*, nu au intervenit schimbări. De asemenea, a fost eliminată acciza la produsele foto/video, conform propunerii reprezentanților sectorului, deoarece perceperea acesteia era în contradicție cu principiile aplicării accizei.

2. În privința **eficientizării și creșterii transparenței achizițiilor publice, precum și în privința introducerii unor reguli clare și egale pentru companiile de stat și cele private**, nu au fost înregistrate progrese. Cu excepția stipulării obligației Agenției pentru Achiziții Publice de a da curs solicitărilor de explicații cu privire la condițiile licitațiilor (tender-elor), venite din partea participanților la concursurile de achiziții publice, nu s-a observat nicio îmbunătățire cu privire la nicio propunere a mediului de afaceri la acest capitol. De asemenea, a fost creată pagina www.tender.md, care afișează - însă nu monitorizează sau centralizează - ofertele de licitație publică, așa cum se stipula în propunerile formulate de reprezentanții sectorului. Conform strategiei de dezvoltare a sectorului TIC pentru anii 2012-2015, în prezent se lucrează la elaborarea unui mecanism de calculare a costurilor incrementale pe termen lung (LRIC). De asemenea, se lucrează la interconectarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice și la elaborarea recomandărilor pentru autoritățile administrației publice, privind achizițiile bunurilor și serviciilor TIC, și, nu în ultimul rând, la analiza consumului de servicii și produse TIC de către autoritățile administrației publice. Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 prevede, până în trimestrul IV al anului 2014, facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la contractele de achiziții

publice, prin consolidarea accesului la informații despre oportunitățile de achiziții, prin intermediul portalurilor electronice. Astfel, autoritățile publice contractante vor fi stimulate în direcția divizării contractelor în loturi, ceea ce corespunde așteptărilor mediului de afaceri.

3. Referitor la *eliminarea concurenței neloiale și a barierelor în calea dezvoltării a sectorului TIC*, reprezentanții mediului de afaceri au observat anumite progrese în privința tuturor propunerilor formulate la acest capitol, cu excepția propunerii de eliminare a subvenționării încrucișate la serviciile Moldtelecom. Strategia de dezvoltare a sectorului tehnologiei informației și comunicațiilor pentru anii 2012-2015 prevede pentru anul 2012 „identificarea piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice, desemnarea furnizorilor de rețele și/sau serviciilor de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe și impunerea obligațiilor corespunzătoare în scopul promovării unei concurențe efective”. De asemenea, Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 prevede la acest capitol reformarea SA „Moldtelecom”, asigurând accesul echitabil și transparent la infrastructură pentru toți actorii de pe piață, termenul de realizare fiind trimestrul III al anului 2012. Din câte am stabilit în procesul de monitorizare, în privința acestei acțiuni a fost elaborat doar proiectul Conceptului privind asigurarea accesului echitabil la infrastructura SA „Moldtelecom” pentru toți operatorii de pe piață, care urmează să fie prezentat de către managementul societății în cadrul Consiliului. De asemenea, la data de 11.07.2012 (Monitorul Oficial 193-197 din 14.09.2012), a fost adoptată Legea Concurenței, cu scopul de a spori eficiența combaterii practicilor anticoncurențiale, deziderat care se regăsește și într-una dintre prevederile PAG 2012-2015. A fost elaborat și proiectul strategiei de dezvoltare a accesului de bandă largă (broadband) la rețeaua de internet.

4. În ceea ce privește *protecția efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală*, a fost elaborat și se află în Parlament proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.139 din 02.07.2010, cu privire la dreptul de autor și la drepturile conexe, în care s-au reformulat și republicat normele privind falsificarea și contrafacerea produselor, precum și normele privind încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe. Au fost modificate mai multe acte legislative, în special cele în materie de drept penal, contravențional și de procedură civilă, și s-a adoptat Legea nr.115 din 23 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul contravențional). Conform rezultatelor studiului efectuat de Business Software Alliance cu privire la pirateria software pentru computerele personale, se constată că ponderea software-ului ilegal în totalul software-ului utilizat în Republica Moldova a scăzut de la 96% în 2005 la 90% în 2010 și a valorat circa 36 mil. dolari SUA.

5. Referitor la *modernizarea curriculum-ului universitar și ridicarea calității instruirii în instituțiile educaționale care pregătesc specialiști pentru sectorul TIC*, conform Strategiei de dezvoltare a sectorului pentru anii 2012-2015, se planifică actualizarea planurilor și programelor de învățământ până în anul 2013, conform cerințelor actuale ale pieții TIC. PAG 2012-2015 prevede modernizarea sistemului educațional în domeniul TIC prin îmbunătățirea standardelor educaționale, crearea de parteneriate cu companii private, centre de excelență și laboratoare inovatoare (termenul de realizare este trimestrul IV al anului 2015). Reprezentanții sectorului au semnalat progrese la acest capitol în privința *majorării numărului de absolvenți la specialitățile TIC și a adaptării, cu suportul sectorului, a curriculum-ului TIC din universități și colegii la rigorile pieței*, prin îmbogățirea cursurilor cu materii interdisciplinare suplimentare. În plus, a fost creat un grup de lucru pentru o interacțiune mai bună între sectorul TIC și instituțiile de învățământ. De asemenea, s-a semnalat un progres în privința creării, în parteneriat cu companiile TIC, de centre de excelență în cadrul universităților, cu scopul transferării bunelor practici și a celor mai avansate cunoștințe în domeniu.

Sectorul Business-ului Agricol și Industria Vinului

Domenii prioritare	Soluții necesare	Gradul de realizare
Racordarea la standardele europene	1. Ajustarea cerințelor de calitate și securitate alimentară pentru produsele agroalimentare moldovenești cu cele ale UE;	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>
Producerea și comercializarea producției agricole	2. Adoptarea de politici și măsuri mai consistente și mai eficiente la nivelul producerii și comercializării producției agroalimentare;	<i>Fără schimbări</i>
	3. Perfecționarea sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli;	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>
	4. Facilitarea accesului la finanțare pentru companiile din business-ul agricol.	<i>Fără schimbări</i>
Procedurile fiscale și vamale	5. Adoptarea de măsuri fiscale și vamale care ar stimula producția și exportul de produse agroindustriale.	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
Cadrul administrativ - normativ și regulator în sectorul viticol	6. Reformarea cadrului administrativ-normativ și regulator al sectorului viticol.	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>

Descrierea detaliată a gradului de implementare a propunerilor mediului de afaceri pentru fiecare soluție din agenda sectorială a sectorului business-ului agricol și industriei vinului este redată în TABELUL 3.

1. În privința **racordării reglementărilor tehnice ce țin de produsele agricole la standardele internaționale**, în conformitate cu Planul de Acțiuni al Guvernului (PAG 2012-2015), până la sfârșitul trimestrului I al anului 2013, se preconizează adoptarea standardelor UE în vederea eliminării standardelor tehnice vechi (inclusiv standardele GOST pentru produsele alimentare). Până în trimestrul IV al anului 2014, se prevede armonizarea reglementărilor în domeniul agroalimentar cu practica comunitară, prin elaborarea și aprobarea normelor sanitare și fitosanitare armonizate cu cele europene. În 2011, au fost elaborate 160 de acte normative naționale (reglementări tehnice, norme sanitar-veterinare, regulamente fitosanitare) pentru armonizarea și transpunerea a 215 acte ale UE. Potrivit Planului național de armonizare a legislației, MAIA urmează să realizeze armonizarea a circa 70 % din totalul legislației comunitare, ce urmează a fi transpusă în legislația națională. De asemenea, au fost eliminate restricțiile la accesul pentru fermieri la semințele și puieții aprobați în catalogul comunal UE, precum și accesul la îngrășămintele și pesticidele aprobate de UE.

Pentru **crearea unei rețele de laboratoare zonale, amenajate cu echipament corespunzător**, PAG prevede acreditarea laboratoarelor în domeniul fitosanitar și control semincer conform standardelor ISO 9001 și ISO 17025 până în trimestrul IV al anului 2013. Prin Hotărârea Guvernului nr.787 din 25 octombrie 2011 „Cu privire la modificare și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1073 din 19 septembrie 2008”, au fost restabilite serviciile veterinare și fitosanitare la frontieră în opt puncte vamale. La acest capitol, PG mai prevede atragerea investițiilor străine pentru dotarea cu echipament necesar pentru efectuarea inspecțiilor sanitare de către subdiviziunile teritoriale (trimestrul IV, 2013), elaborarea Sistemului de Alertă în domeniul fitosanitar (trimestrul IV, 2015) și elaborarea Ghidului privind efectuarea Controlului fitosanitar (trimestrul IV, 2013).

În contextul **negocierii cu UE privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (ZLSAC)**, s-a aprobat Strategia în domeniul siguranței alimentelor a RM pentru anii 2011-2015 și s-a modificat Legea privind identificarea și înregistrarea animalelor. În perioada 12-14 septembrie, cu ocazia celei de-a treia runde de

negocieri dintre Republica Moldova și UE privind constituirea ZLSAC, *identificarea unor mecanisme de protecție pentru producătorii agricoli locali* s-a numărat printre subiectele discutate. Finalizarea negocierilor este prevăzută pentru anul 2013.

2. În ceea ce privește **stimularea de către stat a dezvoltării sectorului agriculturii**, în ultimii ani, fondul de subvenționare a fost majorat până la 400 milioane de lei, însă, după părerea reprezentanților mediului de afaceri, această sumă, nu este suficientă pentru o susținere eficientă a sectorului. Pentru ca sprijinul din partea statului să aibă efectul scontat, fondul de subvenționare pentru producătorii agricoli ar trebui să fie majorat până la cca. 5% din veniturile bugetului de stat, sau cel puțin până la 1 miliard de lei. În anul 2011, din totalul subvențiilor acordate producătorilor agricoli, cea mai mare pondere au avut-o subvențiile pentru stimularea investițiilor pentru procurarea mijloacelor tehnice, a utilajului agricol, precum și a echipamentului de irigare – 36,4 %; stimularea investițiilor pentru înființarea plantațiilor multianuale – 20,1 %; stimularea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii post-recoltare și procesare – 10,3 %.

În scopul *facilitării construcției infrastructurii de post-recoltare, creării infrastructurii de piață pentru comercializarea producției agricole*, a fost elaborat un proiect de lege privind modificarea și completarea Codului funciar nr. 828-XII din 25 decembrie 1991, a Legii nr. 1308-XIII din 25 iulie 1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, precum și a Hotărârii Guvernului nr. 1451 din 24 decembrie 2007 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de atribuire, modificare a destinației și schimbul terenurilor”. Proiectul se află la Guvern pentru examinare și aprobare, însă a primit aviz negativ din partea Ministerului Finanțelor, astfel încât MAIA a solicitat scoaterea acestui proiect de lege din Planul de Acțiuni. PAG 2012-2015 mai prevede la acest capitol *atragera investițiilor în dezvoltarea Centrului Agroalimentar și piețele regionale și locale* până în trimestru IV, 2015, crearea și consolidarea centrului informațional de marketing agricol (până în trimestrul II, 2014). În privința primei măsuri, a fost identificat lotul de teren pentru amplasarea Centrului Agroalimentar și a fost lansată versiunea-pilot a site-ului Centrului Agroalimentar Chișinău (www.agrocentru.md). Conform informațiilor furnizate de MAIA, în prezent, se coordonează planul urbanistic și proiectul tehnic detaliat de construcție a pieței.

În privința *eliminării barierelor neoficiale la exportul produselor agricole și simplificării procedurilor de export*, PAG prevede crearea unui sistem informațional pentru perfectarea certificatelor necesare la efectuarea exportului de produse agroalimentare până în trimestrul IV al anului 2013, precum și elaborarea și promovarea proiectului hotărârii de Guvern privind înregistrarea, protecția, utilizarea și promovarea simbolului de calitate național (trimestrul I, 2013). Referitor la propunerea de *crearea unui sistem eficient de intervenție prin intermediul achizițiilor publice de produse agricole*, PAG prevede elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Listei produselor agroalimentare ce urmează a fi achiziționate în mod obligatoriu de către autoritățile contractante de la producătorii autohtoni (trimestrul IV, 2014).

3. În privința propunerilor de *facilitare a accesului la finanțare*, PAG prevede până în trimestrul IV 2012 elaborarea proiectelor de legi privind modificarea Codului civil al Republicii Moldova nr.1107-XV din 6 iunie 2002 și Legii nr.449-XV din 30 iulie 2001 cu privire la gaj, pentru excluderea autentificării notariale a contractului de ipotecă, cu scopul de a reduce cheltuielile aferente contractării creditelor. De asemenea, documentul respectiv mai prevede atragerea asistenței financiare sub formă de granturi pentru dezvoltarea capacităților de producție a întreprinderilor mici și mijlocii din sectorul rural (trimestrul IV, 2014) și intensificarea procesului de acordare a creditelor în cadrul Componentei II a Programului național de abilitare economică a tinerilor – finanțarea parțială, prin granturi, a proiectelor private ale beneficiarilor tineri (trimestrul IV, 2012).

4. În scopul creșterii *transparenței privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli*, Guvernul planifică până în trimestrul I al anului 2014 elaborarea proiectului de hotărâre

a Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind utilizarea mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli.

5. În ceea ce privește propunerile de **acordare a unor scutiri și facilități de ordin fiscal**, pentru susținerea sectorului, reprezentanții sectorului au constatat că niciuna dintre acestea nu se regăsește în acțiunile sau planurile autorităților. Ba din contră, aceștia au constatat înrăutățirea situației, odată cu adoptarea, în proiectul bugetului pentru anul 2013, a majorării cotei TVA la zahăr și la producția fitotehnică și zootehnică, de la 8%, la 20%. Reprezentanții sectorului au atenționat încă o dată asupra consecințelor negative pe care o va avea această măsură pentru producătorii agricoli, deja afectați grav de consecințele secetei din anul curent.

6. În privința consacrării **vinului ca produs agroalimentar**, a fost elaborat de către MAIA și se află în Parlament proiectul de lege nr. 900 din 3 mai 2012, care include vinul în categoria produselor agro-alimentare. De asemenea, s-a formulat conceptul Registrului Național Vitivinicol și a Cadastrului Viticol și se pregătește lansarea unui proiect-pilot; în prezent, se caută sursele de finanțare pentru lansarea acestuia. Conform PAG, elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului Registrului plantațiilor vitivinicole se prevede până în trimestrul IV al anului 2013, iar elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind Cadrul viticol – până în trimestrul III al anului 2012. În ceea ce privește *excluderea obligativității standardelor, instrucțiunilor tehnologice și altor documente normativ-tehnice*, acestea vor fi elaborate după adoptarea proiectului de lege nr. 900 din 3 mai 2012. PAG prevede la acest compartiment elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 356 din 11 mai 2009 „Pentru aprobarea Reglementării tehnice „Sistemul de organizare a pieței vitivinicole și trasabilitatea produselor” până în trimestrul IV, 2012. În privința *organizării și administrării filierei vitivinicole pe baza parteneriatului public-privat și a creării unui Fond al Viei și Vinului, pentru stimularea exporturilor de produse vinicole și al producerii vinurilor de calitate - a celor cu denumire de origine (DOP) și IGP*, aceste măsuri vor putea fi realizate după adoptarea proiectului de lege nr. 900 din 3 mai 2012. La aceste compartimente, PAG prevede elaborarea cadrului normativ pentru funcționarea Oficiului Național al Viei și Vinului cu termen de realizare trimestrul III al anului 2012 și a proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.66-XVI din 27 martie 2008, privind protecția indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate, dar și a proiectului de lege cu privire la modificarea și completarea Legii viei și vinului nr.57-XVI din 10 martie 2006 (trimestrul IV, 2012).

Sectorul Transporturilor

Domenii prioritare	Soluții necesare	Gradul de realizare
Cadrul de politici în domeniul transportului	1. Aderarea Republicii Moldova la convențiile și acordurile Comitetului pentru transportul intern al comisiei economice europene ONU în domeniul transporturilor și racordarea legislației naționale în domeniul transporturilor internaționale la cerințele și standardele UE;	<i>Fără schimbări</i>
	2. Elaborarea și aprobarea unei Politici (Strategii) privind dezvoltarea transporturilor în Republica Moldova pentru o perioadă de 10 ani.	<i>Fără schimbări</i>
Cadrul normativ-regulator în domeniul transporturilor	3. Lichidarea barierelor la frontieră pentru transporturile internaționale de mărfuri, simplificarea procedurilor vamale și lichidarea barierelor tehnice;	<i>Parțial realizat/În curs de realizare</i>
	4. Eliminarea barierelor de ordin birocratic și administrativ în transportul de mărfuri și persoane; conformarea la standardele internaționale (Incoterms-2010, FIATA, etc.) a legislației RM privind actele normative ale MTID și CFM.	<i>Fără schimbări</i>
Transportul de pasageri	5. Combaterea transportului ilicit de pasageri și optimizarea rețelei de rute regulate;	<i>Fără schimbări</i>
	6. Ajustarea tarifelor la transportul de pasageri și luarea măsurilor care ar duce la reducerea pierderilor și diminuarea costurilor transportatorilor;	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	7. Achitarea datoriilor față de transportatori și elaborarea unui sistem eficient de compensare a cheltuielilor pentru transportarea categoriilor de pasageri care beneficiază de reduceri în transport.	<i>Fără schimbări</i>

Descrierea detaliată a gradului de implementare a propunerilor mediului de afaceri pentru fiecare soluție din agenda sectorială a sectorului transporturilor este redată în TABELUL 4.

1. În privința aderării Republicii Moldova la convențiile și acordurile Comitetului pentru transportul intern al comisiei economice europene ONU în domeniul transporturilor și **racordării legislației naționale în domeniul transporturilor internaționale la cerințele și standardele UE**, reprezentanții mediului de business din sector nu au remarcat vreun progres. Moldova este în continuare parte doar la 19 din cele 57 de convenții și acorduri ale organismului sus-numit, ceea ce face ca transportatorii moldoveni să se confrunte în continuare cu dificultăți și piedici la trecerea frontierelor, în cadrul transporturilor internaționale de mărfuri și pasageri, prin comparație cu transportatorii din alte țări. Tot din această cauză, Moldova ratează în continuare fonduri importante și posibilități de a beneficia de asistență internațională la reabilitarea infrastructurii de transport și ajustarea transportului autohton la standardele internaționale.

2. Nici în privința elaborării și aprobării unei politici (**Strategii**) privind dezvoltarea transporturilor în Republica Moldova pentru o perioadă mai lungă, reprezentanții asociațiilor din sector nu au notat vreun progres, cu toate că Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 prevede elaborarea unor strategii de dezvoltare a piețelor de transport, bazate pe politicile și recomandările UE în domeniu, până în trimestrul IV al anului 2012.

3. Referitor la propunerile de *lichidare a barierelor la frontieră pentru transporturile internaționale de mărfuri și de simplificare a procedurilor vamale și lichidare a barierelor tehnice*, reprezentanții mediului de afaceri au semnalat progrese doar în privința eliminării plăților pentru vize pentru șoferii profesioniști și a simplificării procedurilor de eliberare a acestora. De asemenea, un progres parțial a fost semnalat în privința *determinării taxelor pentru acordarea serviciilor de tranzit și a nivelului de impozitare a acestora, precum și în privința accelerării perioadei de tranziție de armonizare și unificare a regulilor și condițiilor de efectuare a transportului internațional auto pe teritoriul CSI*. În privința *înlăturării barierelor la perfectarea tranzitului internațional de mărfuri prin adoptarea unor măsuri de simplificare a trecerii frontierei*, nu au fost semnalate progrese; din contră, reprezentanții sectorului semnalează în continuare numeroase bariere, prin fixarea arbitrară a termenului de tranzit, emiterea unor acte normative interne ale Serviciului Vamal care instituie bariere suplimentarea la trecerea frontierei, încălcarea acordurilor internaționale semnate de Republica Moldova, referitoare la regimul de muncă și odihnă al șoferilor (Ordinul nr. 155-O din 25.05.2011 și alte Ordine adoptate ulterior pentru revizuirea acestuia, Ordinul nr. 288-O din 20.06.2012 (care nu este publicat), Ordinul nr. 276-O din 24.10.2012, etc.), plățile obligatorii pentru cântărirea mijloacelor de transport, etc.

4. În ceea ce privește propunerile reprezentanților mediului de afaceri din sector de *eliminare a barierelor de ordin birocratic și administrativ în transportul de mărfuri și persoane, de aducere în conformitate cu standardele internaționale (Incoterms-2010, FIATA, etc.) și legislația RM a actelor normative ale MTID și CFM*, aceștia nu au semnalat vreo schimbare. Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 prevede liberalizarea și dezvoltarea concurenței pe piața serviciilor de transport feroviar, examinarea posibilității concesiunii căilor ferate către sectorul privat, restructurarea ÎS „Calea Ferată din Moldova” până la sfârșitul trimestrului II al anului 2014, însă deocamdată nu au fost înregistrate progrese la aceste capitole. Din contră, au fost majorate taxele pentru licență și garanția financiară pentru companiile de logistică care utilizează serviciile Căii Ferate, fără ca serviciile oferite de CFM să se îmbunătățească. De asemenea, nu au fost înregistrate progrese nici în privința adaptării actelor normative și instrucțiunilor MTID în conformitate cu standardele Incoterms-2010, precum și în privința conformării instrucțiunilor CFM la legislația Republicii Moldova, ceea ce face activitatea companiilor de logistică care lucrează cu documentele de transport internaționale extrem de dificilă. Regulamentele în domeniul transporturilor multimodale întârzie să fie armonizate cu cele internaționale, acest lucru creând diferențe în modul de perfectare al documentelor. Deși Guvernul a ratificat încă de la începutul anului 2011 acordul Incoterms, până acum nu a fost elaborat nici măcar graficul de armonizare. Acordul privind factura FIATA a fost ratificat încă în 2002, însă, până în prezent, aceasta nu este implementată în Republica Moldova.

5. Referitor la soluțiile de *combateră a transportului ilicit* de pasageri și optimizarea rețelei de rute regulate, reprezentanții asociațiilor din sector au remarcat progrese doar în privința *perfectării sistemului de licențiere în transportul de pasageri*, care este prevăzută în proiectul Codului Transporturilor Rutiere, precum și în privința *modificării și completării Codului Contravențional în scopul înăsprii pedepselor pentru transportul ilicit de pasageri*. În acest sens, au fost înăsprite pedepsele pentru transportul ilicit de pasageri (art. 197 al Codului Contravențional). În același timp, asociațiile din sector remarcă faptul că înăsprirea pedepselor nu a soluționat problema transportului ilicit de pasageri; dimpotrivă, situația în această privință s-a înrăutățit, deoarece lipsește un mecanism permanent de control și combatere a acestui fenomen. În privința *prevederii unor reglementări tehnice referitoare la cerințele față de unitățile de transport admise la transportul de pasageri și bagaje, precum și a respectării de către Instituția Publică Agenția Națională Transport Auto (ANTA) a procedurii de eliberare a carnetelor INTERBUS și controlului asupra efectuării transporturilor ocazionale*, reprezentanții mediului de afaceri au apreciat că situația nu s-a schimbat.

6. În privința **ajustării tarifelor la transportul de pasageri** și a întreprinderii unor măsuri care ar duce la reducerea pierderilor și diminuarea costurilor transportatorilor, precum și în privința achitării datoriilor față de transportatori și a elaborării unui sistem eficient de compensare a cheltuielilor pentru transportarea categoriilor de pasageri care beneficiază de reduceri în transport, au fost înregistrate progrese doar la capitolele „Stimularea importului unităților de transport auto de călători care corespund cerințelor ecologice Euro 3 și mai înalte”. Astfel, în proiectul bugetului pentru anul 2013 este prevăzută restituirea TVA pentru unitățile de transport călători. De asemenea s-au înregistrat progrese în privința achitării datoriilor existente ale organelor publice centrale și locale de stat față de transportatori pentru transportarea categoriilor de pasageri cu înlesniri. În același timp, nu a fost elaborat niciun mecanism de înlocuire a înlesnirilor în transport pentru anumite categorii de pasageri prin compensații nominale, sau vreun alt mecanism care ar prevedea compensarea facilităților în transport pentru anumite categorii de pasageri, așadar, problema nu se soluționează odată cu achitarea datoriilor față de transportatori. Deși se achită datoriile din trecut, în lipsa unui astfel de mecanism, se acumulează altele noi.

Deși problema lipsei unei metodologii eficiente de calcul a tarifelor de călătorie este capul de afiș al sectorului de mulți ani, reprezentanții mediului de afaceri nu au semnalat vreun progres în această privință; dimpotrivă, odată cu majorarea continuă a prețurilor la carburanți, piesele de schimb, etc., aceasta este percepută mai acut de către transportatori. Deși în proiectul noului Cod al Transporturilor Rutiere, care se află în etapa de negociere cu Ministerul, la inițiativa asociațiilor de afaceri, este prevăzută liberalizarea tarifelor la transportul de pasageri, cu limitarea marjei de profit, există deocamdată incertitudini cu privire la conținutul final al acestei prevederi, termenul de adoptare, dar și modul practic de implementare al acestui mecanism. În ce privește problema controlului mai eficient al formării prețurilor la combustibil de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și Agenția Națională pentru Protecția Concurenței, pentru neadmiterea creșterii neargumentate a prețurilor la carburanți, reprezentanții asociațiilor din sector au remarcat un regres, în condițiile în care prețurile la carburanți cresc. Creșterile sunt nejustificate în lipsa totală a transparenței în stabilirea prețurilor și a unui control eficient vizînd înțelegerile de cartel și aplicarea practicilor anticoncurențiale.

Sectorul Construcțiilor

Domenii prioritare	Soluții necesare	Gradul de realizare
Achizițiile publice	1. Modificarea art. 46 și 59 din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007 privind achizițiile publice și a altor prevederi ale actelor normative în vigoare, referitoare la achizițiile publice	Parțial realizat
Cadrul regulator cu privire la locuințe	2. Adoptarea unui Cod cu privire la locuințe	Parțial realizat
Forța de muncă, protecția socială a lucrătorilor	3. Adoptarea Legii cu privire la Casa Socială a Constructorilor	Fără schimbări
Calitatea în construcții	4. Introducerea unei certificări profesionale a întreprinderilor din construcții, cu scopul de a garanta lucrări de construcție corespunzătoare standardelor naționale în vigoare și armonizate la cerințele UE	Parțial realizat

Descrierea detaliată a gradului de implementare a propunerilor mediului de afaceri pentru fiecare soluție din agenda sectorială a sectorului construcțiilor este dată în TABELUL 5.

1. În conformitate cu Legea nr. 140 din 15.06.2012 pentru *modificarea și completarea Legii nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007 privind achizițiile publice* (publicată la 20.07.2012 în Monitorul Oficial Nr. 149-154), au fost operate modificări la art. 46 și 59, astfel încât, acum, o ofertă este considerată anormal de scăzută dacă, la achizițiile publice de lucrări, valoarea ofertei reprezintă mai puțin de 85 % din valoarea estimată a lucrărilor, calculată de către autoritatea contractantă. Autoritatea contractantă poate anula procedura de atribuire a contractului de achiziții publice în cazul achizițiilor publice de lucrări, când valoarea ofertelor este mai mare sau mai mică cu cel puțin 15 la sută decât valoarea estimativă a lucrărilor, calculată de către autoritatea contractantă. În același timp, celelalte propuneri de modificare a procedurilor de achiziții publice au rămas nemodificate. Totodată, reprezentanții asociațiilor de business din sector consemnează că, deși art. 46 a fost modificat în conformitate cu propunerile înaintate de acestea, în practică, prevederea respectivă nu se respectă. Același lucru se constată și pentru art. 59, p. 1 (c), care, deși a fost prezentat conform propunerii înaintate de asociațiile din sector, în practică nu se respectă întotdeauna.

2. Referitor la **adoptarea unui Cod cu privire la locuințe**, a fost elaborat un proiect de Lege cu privire la locuințe, care se află, în prezent, în etapa de avizare la Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale. Acest proiect a primit aviz pozitiv din partea asociațiilor sectoriale.

3. În privința **adoptării Legii cu privire la Casa Socială a Constructorilor**, reprezentanții asociațiilor din sector nu au semnalat vreun progres. Deși există un aviz pozitiv la proiectul de lege respectiv din partea grupului de lucru, Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale a dat aviz negativ și proiectul nu a fost înaintat spre aprobare.

4. În ceea ce privește propunerea reprezentanților mediului de afaceri din sector de **introducere a certificării profesionale a întreprinderilor din construcție**, Planul de Acțiuni al Guvernului 2012-2015 prevede elaborarea proiectului Codului în domeniul construcțiilor până la sfârșitul trimestrului IV 2012. Acest proiect este elaborat și în prezent se discută pe marginea acestuia în grupul de lucru. De asemenea, conform Planului de Acțiuni al Guvernului 2012-2015, până la sfârșitul trimestrului IV al anului 2014, se preconizează și adoptarea standardelor internaționale în domeniul construcțiilor.

TABELUL 2

Sectorul TIC

Domenii prioritare	Prioritățile ANB	Indicatorii de performanță	Gradul de realizare
Mediul administrativ și fiscal	Prelungirea facilităților fiscale pentru companiile din domeniul TI și eliminarea prevederilor împovărătoare sau care nu stimulează dezvoltarea sectorului	- Prelungirea facilităților fiscale pentru companiile din domeniul IT în vigoare până în 2011 - Simplificarea condițiilor necesare pentru a beneficia de facilitățile fiscale simplificate - Actualizarea Codului Fiscal în privința nomenclatorului activităților economice, în conformitate cu prevederile CAEN 2005 - Accizele la produsele foto/video excluse	<i>Realizat</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Realizat</i>
	Eficientizarea și creșterea transparenței achizițiilor publice; Reguli clare și egale pentru companiile de stat și cele private	- Introducerea unui sistem digital pentru publicarea și efectuarea achizițiilor publice - Introducerea unor criterii de calitate în procesul de achiziții publice (AP) - Introducerea expertizei sarcinilor tehnice (caietelor de sarcini) din partea comunității profesionale - Condiții și criterii egale pentru companiile străină și locale în procesul de AP - Introducerea obligației Agenției pentru Achiziții Publice de a da curs solicitărilor de explicații cu privire la condițiile licitațiilor - Crearea unui organism de audit pentru monitorizarea îndeplinirii contractelor de AP funcțional	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Fără schimbări</i>

Mediul concurențial	Eliminarea concurenței neloiale și a barierelor de creștere a sectorului TIC	- Aprobarea procedurii de creare, accesare și utilizare a infrastructurii comune a comunicațiilor electronice (CE) - Aprobarea unui regulament cu privire la formarea prețurilor și tarifelor la interconectare pe piața comunicațiilor electronice - Eliminarea subvenționării încrucișate a serviciilor Moldtelecom - Eliminarea barierelor administrative în construcția liniilor de comunicații ce trec prin proprietatea părților terțe - Aprobarea strategiei de dezvoltare a accesului de bandă largă (broadband) la rețeaua de Internet - Eficiența sporită a reglementării pieței CE și a concurenței pe această piață	<i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i> <i>Parțial realizat/în curs de realizare</i>
	Protecția efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală	- Legislația în domeniul proprietății intelectuale actualizată în conformitate cu practicile și legislația europeană (Legea nr. 139 din 02.07.10 cu privire la dreptul de autor și drepturile conexe modificată și completată)	<i>Parțial realizat/în curs de realizare</i>

TABELUL 3

Sectorul business-ului agricol și industria vinului

Domenii prioritare	Prioritățile ANB	Indicatorii de performanță	Gradul de realizare
Racordarea la standardele europene	Racordarea cât mai mare a tuturor reglementărilor tehnice ce țin de produsele agricole la standardele internaționale și stimularea certificării producției agricole în conformitate cu cerințele ISO, HACCP, GLOBALGAP, etc.	- Reglementările tehnice ce țin de produsele agricole racordate la standardele internaționale	<i>În curs de realizare</i>
	Liberalizarea, după standardele europene, a condițiilor de licențiere pentru procurarea inputurilor utilizate în sectorul agricol	- Condiții liberalizate, după standardele europene, de licențiere pentru procurarea fertilizanților, îngrășămintelor, pesticidelor	<i>Realizat</i>
	Crearea unei rețele de laboratoare zonale, amenajate cu echipament respectiv, care să corespundă standardelor europene	- Crearea unei rețele de laboratoare zonale înzestrate cu echipament corespunzător pentru control fitosanitar	<i>În curs de realizare</i>
	Negocierea în cadrul Acordului de Liber Schimb Aprofundat cu UE a admiterii pe piața UE a tuturor produselor agricole moldovenești fără limitări și fără taxe suplimentare, deosebite de taxele aplicate în UE, cu condiția ca aceste produse să corespundă standardelor de calitate ale UE	- Acces liber și fără taxe a produselor agricole moldovenești pe piața UE	<i>În curs de realizare</i>
	Căutarea și identificarea unor mecanisme de protecție pentru producătorii locali în procesul de negociere a unui viitor acord de liber schimb cu UE	- Mecanisme de protecție pentru producătorii agricoli negociați și aprobate în cadrul DCFTA	<i>În curs de realizare</i>
Producerea și comercializarea a producției agricole	Stimularea de către stat a dezvoltării sectorului agriculturii de valoare înaltă (AVÎ): încurajarea plantării livezilor și viilor (în special a soiurilor de masă), a cultivării legumelor, sfeclii de zahăr, a creării infrastructurii de păstrare, congelare, ambalare și comercializare a produselor AVÎ. Acest lucru poate fi realizat prin acordarea de subvenții, facilități fiscale, alte metode disponibile de stimulare pentru activitățile respective	- Acordarea de stimulente pentru încurajarea plantațiilor de vii și livezi, cultivarea legumelor, sfeclii de zahăr, creării infrastructurii de păstrare, răcire, ambalare și comercializare a producției AVÎ	<i>Fără schimbări</i>

	Stimularea cooperării și asocierii în domenii ca marketingul produselor agricole, asigurarea cu input-uri, crearea infrastructurii post-recoltare și comercializarea producției agricole prin acordarea de înlesniri fiscale permanente unor astfel de cooperative și asociații	- Crearea de cooperative, asociații de producere și marketing agricol	<i>Fără schimbări</i>
	Simplificarea legislației privind modificarea destinației terenurilor agricole, în scopul facilitării construcției infrastructurii de post-recoltare; crearea infrastructurii de piață pentru comercializarea producției agricole, inclusiv prin realizarea prevederilor Programului de dezvoltare a infrastructurii de piață aprobat prin HG nr. 741 din 17.08.2010, care prevede crearea Centrului agroalimentar Chișinău și edificarea a 7 piețe agroalimentare en-gros regionale.	- Simplificarea legislației privind modificarea destinației terenurilor agricole - Centrul Agroalimentar și piețele agroalimentare regionale în conformitate cu HG nr. 741 din 17.08.201 create	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
	Introducerea unui mecanism de control la importul resurselor agricole (tehnică agricolă, sisteme de irigare, material semincer și săditor, material reproductiv, fertilizanți și pesticide, etc.) și introducerea unor facilități fiscale la importul acestora;	- Mecanism de control la importul resurselor agricole (tehnică agricolă, sisteme de irigare, material semincer și săditor, material reproductiv, fertilizanți și pesticide, etc.); - Facilități fiscale acordate pentru importul acestora.	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
	Eliminarea tuturor barierelor neoficiale la exportul produselor agricole și simplificarea maximă a procedurilor de export;	- Eliminarea barierelor neoficiale la exportul produselor agricole - Proceduri simplificate de export a produselor agricole	<i>În curs de realizare</i> <i>În curs de realizare</i>
	Adoptarea unei legi speciale privind brandul național pentru produsele agricole moldovenești „Fabricat în Moldova” și brandurilor pe produse și promovarea producției agricole moldovenești calitative, marcate cu acest brand, pe piețele externe.	- Adoptarea legii privind brandul național pentru produsele agricole moldovenești;	<i>În curs de realizare</i>
	Crearea și funcționarea unui sistem eficient de intervenție prin intermediul achizițiilor publice de produse agricole, care să stabilizeze piața produselor agricole, să excludă fluctuațiile prea mari de prețuri, care influențează negativ activitatea de întreprinzător.	- Sistem de intervenție prin intermediul achizițiilor publice de produse agricole creat;	<i>Fără schimbări</i>

Accesul la finanțare	Modificarea legislației pentru simplificarea formalităților și reducerea costurilor aferente procesului de gajare (cadastru, notariat), precum și a formalităților interne ale băncilor, care îngreunează obținerea creditelor	- Formalități simplificate și costuri mai mici aferente procedurilor de gajare	<i>În curs de realizare</i>
	Evaluarea gajului să fie efectuată exclusiv de către firme independente, întrunite în cadrul unei Camere Specializate de Evaluare pe lângă BNM, iar băncile comerciale să sisteze practica de a pune responsabilitatea materială asupra firmelor de evaluare	- Reglementări care ar elimina practica de punere a responsabilității materiale asupra firmelor de evaluare adoptate	<i>Fără schimbări</i>
	Instituțiile statului trebuie să fie mai active în atragerea asistenței tehnice externe, deoarece asistența tehnică a donatorilor externi poate fi un factor important de impulsie a modernizării sectorului agroalimentar și de organizare structurată a principalelor lanțuri valorice	- Nr. mai mare de granturi, împrumuturi externe atrase pentru finanțarea sectorului agricol	<i>În curs de realizare</i>
	Adoptarea unei norme legale care ar oferi condiții de implementare maximal avantajoase proiectelor externe care oferă granturi investiționale agricultorilor autohtoni	- Norme legale modificate pentru înregistrarea și implementarea proiectelor externe cu granturi	<i>Fără schimbări</i>
	Atragerea mai multor proiecte externe, în condiții sunt similare cu cele ale proiectului moldo-japonez 2 KR	- Nr. de proiecte externe de finanțare cu condiții similare proiectului 2 KR	<i>În curs de realizare</i>
	Participarea reprezentanților asociațiilor din sector precum și a altor organizații non-guvernamentale specializate în agricultură, în administrarea proiectelor externe	- Norme care ar fixa participarea reprezentanților asociațiilor din sector a organizațiilor non-guvernamentale specializate în agricultură, în administrarea proiectelor externe, adoptate	<i>Fără schimbări</i>
Sistemul de subvenționare	Asigurarea transparenței la elaborarea regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli	- Modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli trebuie să fie făcut public și supus consultărilor până la aprobare	<i>În curs de realizare</i>
	Aprobarea fondului de subvenționare și repartizarea mijloacelor către beneficiari în timp util	- Fondul de subvenționare aprobat până la 1 ianuarie a fiecărui an	<i>În curs de realizare</i>

	Majorarea fondului de subvenționare a producătorilor agricoli până la cel puțin 5% din veniturile totale ale bugetului	- Fondul de subvenționare majorat până la 5% din veniturile bugetului	<i>Fără schimbări</i>
	Stabilirea de criterii simple și clare de selectare a beneficiarilor, neadmiterea condițiilor discriminatorii de participare (mărimea terenului agricol prelucrat, forma organizatorică a întreprinderii), a plafonului de subvenționare și a formalităților birocratice excesive	- Criterii simple, clare și transparente de selectare a beneficiarilor subvențiilor; - Eliminarea restricțiilor pentru accesul la subvenționare pentru producătorii agricoli; - Eliminarea plafonului maxim de subvenționare - Proceduri simplificate de subvenționare.	<i>În curs de realizare</i>
Procedurile fiscale si vamale	Oferirea de facilități fiscale angajaților tineri din localitățile rurale	- Acordarea de facilități fiscale angajaților tineri din localitățile rurale	<i>Fără schimbări</i>
	Menținerea cotei reduse de TVA la zahăr	- Cota TVA la zahăr redusă	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	Comasarea pentru întreprinderile agricole a impozitului pe venit, impozitului pe bunurile imobiliare, taxei pentru amenajarea teritoriului și CAM într-un singur impozit agricol consolidat, și obligativitatea pentru proprietarii terenurilor agricole care le prelucrează în mod individual de a se înregistra și ține evidența fiscală (fie și simplă)	- Impozitul consolidat agricol aprobat; - Norma privind obligativitatea pentru proprietarii terenurilor agricole care le prelucrează în mod individual de a se înregistra și ține evidența fiscală, adoptată	<i>În proces de realizare</i>
	Introducerea cotei standard de TVA pentru producția fitotehnică și zootehnică cu calcularea, declararea, însă fără achitarea acesteia. Ca variantă alternativă, revenirea la cota de 5%	- Cota standard pentru producția fitotehnică și zootehnică introdusă, cu calculare și declararea acesteia, însă fără achitarea ei; - Ca alternativă, cota de 5% pentru producția respectivă aprobată.	<i>Situația s-a înrăutățit</i>
	Schimbarea termenelor de achitare a impozitului funciar pentru terenurile agricole prin stabilirea datelor de 15 octombrie și 15 decembrie	- Termene de achitare a impozitului funciar pentru terenurile agricole stabilite la 15 octombrie și 15 decembrie	<i>Fără schimbări</i>

	Micșorarea cu 50% a taxelor în fondul rutier pentru autovehiculele întreprinderilor agricole care sunt utilizate pentru transportarea angajaților în cadrul întreprinderilor agricole	- Taxele în fondul rutier pentru autovehiculele întreprinderilor agricole, care sunt utilizate pentru transportarea angajaților în cadrul întreprinderilor agricole, reduse cu 50%	<i>Fără schimbări</i>
	Eliminarea taxelor pentru apa folosită pentru irigare, în scopul revitalizării procesului de irigare și rambursarea accizei la motorina utilizată în scopuri agricole	- Excluderea taxelor pentru apa folosită pentru irigare; - Rambursarea accizei la motorina utilizată în scopuri agricole.	<i>Fără schimbări</i>
Cadrul administrativ - normativ și regulator în sectorul vitivinicol	Consacrarea vinului ca produs agroalimentar	- Aprobarea normelor care ar consacra vinul ca produs alimentar	<i>În proces de realizare</i>
	Crearea Registrului național Vitivinicol și a Cadastrului Național Viticol	- Crearea Registrului Național Vitivinicol și Cadastrul Național Viticol	<i>În proces de realizare</i>
	Excluderea obligativității standardelor, instrucțiunilor tehnologice și a altor documente normativ-tehnice prin adoptarea Reglementarii Tehnice unice	- Aprobarea unei Reglementarii Tehnice unice în domeniul viticulturii și vinificației	<i>În proces de realizare</i>
	Organizarea și administrarea filierei vitivinicole pe baza parteneriatului public-privat	- Organizarea filierei vitivinicole pe baza parteneriatului public-privat	<i>În proces de realizare</i>
	Crearea unui Fond al Viei și Vinului, pentru stimularea exporturilor de produse vinicole și al producerii vinurilor de calitate - a celor cu denumire de origine (DOP) și IGP, prin contribuția egală a vinificatorilor și a statului (cu câte 50% fiecare)	- Crearea Fondului Viei și Vinului, pe baza contribuțiilor vinificatorilor și a statului (cu câte 50% fiecare)	<i>În proces de realizare</i>

TABELUL 4

Sectorul transporturilor

Domenii prioritare	Prioritățile ANB	Indicatorii de performanță	Gradul de realizare
Cadrul de politici în domeniul transportului	Aderarea RM la convențiile și acordurile Comitetului pentru transportul intern al comisiei economice europene ONU în domeniul transporturilor și racordarea legislației naționale în domeniul transporturilor internaționale la cerințele și standardele UE	- Aderarea R. Moldova la toate cele 57 de convenții și acorduri ale Comitetului pentru transportul intern al comisiei economice europene ONU; - Legislația națională în domeniul transporturilor internaționale racordată la cerințele și standardele UE	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>
	Elaborarea și aprobarea unei Politici (Strategii) privind dezvoltarea transporturilor în Republica Moldova pentru o perioadă de 10 ani	- Aprobarea politicii (Strategiei) privind dezvoltarea transporturilor în Republica Moldova pentru o perioadă de 10 ani	<i>Fără schimbări</i>
Cadrul normativ-regulator în domeniul transportului	Lichidarea barierelor la frontieră pentru transporturile internaționale de mărfuri, simplificarea procedurilor vamale și lichidarea barierelor tehnice	- Proceduri simplificate de trecere a frontierei în tranzitul internațional de mărfuri - Eliminarea plăților pentru vize pentru șoferii profesioniști eliminate și simplificarea procedurilor pentru obținerea acestora - Introducerea certificatului internațional de cântărire (pentru țările CSI și Europa) - Determinarea nivelului taxelor pentru acordarea serviciilor de tranzit și al impozitării acestora - Încheierea armonizării și unificării regulilor și condițiilor de efectuare a transportului internațional auto pe teritoriul CSI	<i>Situația s-a înrăutățit</i> <i>Realizat</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Realizat parțial/în curs de realizare</i> <i>Realizat parțial/în curs de realizare</i>

	Eliminarea barierelor de ordin birocratic și administrativ în transportul de mărfuri și persoane; conformarea la standardele internaționale (Incoterms-2010, FIATA, etc.) și la legislația RM a actelor normative ale MTID și CFM	- Conformitatea actelor normative și instrucțiunilor MTID cu Incoterms-2010, conformarea instrucțiunilor CFM la legislația RM (Codul Fiscal, Codul Vamal, standardele de evidență contabilă) - Reorganizarea CFM ca SA, cu privatizarea activelor ce nu țin de profilul activității și a celor scoase din circuitul economic - Introducerea facturii unice de transport FIATA; - Elaborarea regulamentului transportului aerian de pasageri, cu determinarea curselor regulate și neregulate - Excluderea plafonului minim al tarifelor pentru efectuarea transporturilor turistice (Hotărârea de Guvern nr. 854 din 28.07.06 (art. 57) modificată)	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Realizat parțial/în curs de realizare</i> <i>Fără schimbări</i>
Transportul de pasageri	Combaterea transportului ilicit de pasageri și optimizarea rețelei de rute regulate	- Perfecționarea sistemului de licențiere în transportul de pasageri; - Înnăsprirea pedepselor pentru transportul ilicit de pasageri (prin modificarea Codului Contravențional) - Aplicarea mecanismelor de control permanent asupra transportului de pasageri aplicate - Adoptarea de reglementări tehnice referitoare la cerințele față de vehiculele de transport admise la transportul de pasageri și bagaje - Respectarea procedurii de eliberare a carnetelor INTERBUS de către ANTA și introducerea controlului pentru transporturile ocazionale de pasageri	<i>Realizat parțial/în curs de realizare</i> <i>Realizat</i> <i>Situația s-a înrăutățit</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i>

	Ajustarea tarifelor la transportul de pasageri și întreprinderea măsurilor care ar duce la reducerea pierderilor și diminuarea costurilor transportatorilor	- Modificarea metodologiei de calcul a tarifelor de călătorie (conform HG 1167 din 29.10.07), bazată pe cheltuielile reale ale agenților economici, sau pe costurile normative, adaptate la condițiile reale de activitate a transportului de pasageri în RM - Optimizarea rutelor regulate în transportul de pasageri - Control mai eficient din partea ANRE și APC asupra stabilirii prețurilor la combustibil; - Eliminarea TVA la importul autovehiculelor pentru transportul de pasageri corespunzătoare cerințelor Euro 3	<i>Fără schimbări</i> <i>Fără schimbări</i> <i>Situația s-a înrăutățit</i> <i>Realizat parțial/În curs de realizare</i>
	Achitarea datoriilor față de transportatori și elaborarea unui sistem eficient de compensare a cheltuielilor pentru transportarea categoriilor de pasageri care beneficiază de reduceri în transport	- Achitarea datoriei față de transportatori pentru transportarea categoriilor de pasageri care beneficiază de reduceri - Înlocuirea reducerilor/facilităților în transport cu compensații nominale	<i>Realizat parțial/În curs de realizare</i> <i>Fără schimbări</i>

TABELUL 5

Sectorul construcțiilor

Domenii prioritare	Prioritățile ANB	Indicatorii de performanță	Gradul de realizare
Achizițiile publice	Modificarea art. 46 și 59 din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007 privind achizițiile publice (AP), a altor prevederi ale actelor normative în vigoare referitoare la achizițiile publice	- Modificarea art. 46, în sensul în care o ofertă este considerată anormal de scăzută dacă prețul oferit, fără TVA, este cel puțin cu 15% mai mic decât prețul estimativ calculat de autoritatea contractantă;	<i>Realizat</i>
		- Eliminarea prevederilor art. 59, p. (1), conform cărora autoritatea contractantă are dreptul de a anula contractul de AP doar înainte de data transmiterii comunicării despre rezultatele procedurii de AP;	<i>Fără schimbări</i>
		- Includerea art. 59, p (1) c) în formula: „în cazul AP de lucrări, valoarea ofertei este mai mare sau mai mică cu 15% decât valoarea estimativă a lucrărilor, calculată de către autoritatea contractantă”;	<i>Realizat</i>
		- Adoptarea normelor prin care se indică termenul de validitate al raportului de verificare;	<i>Fără schimbări</i>
		- Eliminarea art. 2.3, lit. a) p. 3 și lit. b) din HG nr. 1121 din 10.12.10;	<i>Fără schimbări</i>
		- Acordarea permisiunii de participare la licitațiile de AP în construcții doar în funcție de constatările Comisiei de reevaluare a capacităților tehnice ale agenților economici, diferențiate pe valori ale lucrărilor (până la 1 mil. lei, de la 1-5 mil. lei, de la 5-10 mil. lei, peste 10 mil. lei, etc.);	<i>Fără schimbări</i>
Cadrul regulator cu privire la locuințe	Adoptarea unui Cod cu privire la locuințe	- Aprobarea normelor prin care se indică o cifră constantă pentru salariul unui muncitor în cadrul devizului-ofertă.	<i>Fără schimbări</i>
		- Adoptarea Codului cu privire la locuințe	<i>Parțial realizat</i>
Forța de muncă, protecția socială a lucrătorilor	Adoptarea Legii cu privire la Casa Socială a Constructorilor	- Adoptarea Legii cu privire la Casa Socială a Constructorilor;	<i>Fără schimbări</i>
Calitatea în construcții	Introducerea certificării profesionale a întreprinderilor din construcție	- Aprobarea Registrului Național al companiilor certificate de construcții;	<i>Fără schimbări</i>
		- Reglementarea certificării companiilor de construcții (referitoare la evaluarea companiilor de construcții, sistemul de supraveghere, evaluarea competențelor tehnice, sistem de clasificare după capacitate tehnică, domenii de activitate, etc.)	<i>Parțial realizat</i>

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău
MD-2005 Republica Moldova
tel: 373 / 22 221844
fax: 373 / 22 245714
office@viitorul.org
www.viitorul.org